

วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม

Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning (e-JODIL)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2557

ISSN 2287-0326

บทความวิจัย

■ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	นายนิยม จัปใจสุข	1
■ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล	รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ	18
■ รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม	นางมนัสชนก สूरชัยกุลวัฒนา	36
■ คุณลักษณะนักสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี	อาจารย์สราวุฒิ จบศรี	47
■ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชา การจัดการธุรกิจเกษตรโดยการเรียนการสอนวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	อาจารย์วันทนา รอดประเสริฐ	59
■ ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1	นายมานะ ประทุมพิทักษ์	69
■ รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุงาน กรณีศึกษาครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี	นางสาวสุพรรณิ รัตนานนท์	82
■ การศึกษาปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก	นางสาวนิตยา เรืองยุวนนท์	102

สาส์นจาก บก.

สวัสดี ท่านผู้อ่านวารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม (e-JODIL) ทุกท่าน เป็นที่ทราบกันดีว่า การสร้างองค์ความรู้ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการแสวงหาหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่มีระบบแบบแผน หรือก็คือ “การวิจัย” นั่นเอง โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยที่มีคุณภาพสมควรได้รับการเผยแพร่ลงในวารสารวิจัยเพื่อขยายองค์ความรู้ และนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น อีกทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นข้อกำหนดของการจบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่งผลให้คณาจารย์ และนักศึกษาต้องหาแหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัยมากขึ้น

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแพร่ผลงานวิจัย จึงได้พัฒนาวารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรมขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่และสะสมองค์ความรู้จากผลงานวิจัย และผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาวารสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้อ่านใช้เป็นช่องทางการค้นคว้าบทความวิจัยได้สะดวกมากขึ้น

ผมในฐานะตัวแทนของกองบรรณาธิการวารสารขอให้สัญญาว่า เราจะมุ่งมั่นพัฒนาวารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรมให้เป็นที่ยอมรับ มุ่งเน้นนำเสนอผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งเผยแพร่ และสะสมองค์ความรู้ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเปิดกว้างให้นักวิจัยทั้งภายในและภายนอกได้ใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สุดท้ายนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะติดตามวารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรมของ มสธ. ทั้งฉบับนี้ และฉบับต่อไป ขอขอบคุณครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
สารบัญจาก บก.	ก
สารบัญ	ข
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	1
การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล	18
รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม	36
คุณลักษณะนักสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัด อุทัยธานี	47
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชา การจัดการธุรกิจเกษตร โดยการเรียนการสอนวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	59
ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1	69
รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุงาน กรณีศึกษาครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดนนทบุรี	82
การศึกษาปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก	102

เรื่องที่ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

**The Relationship between Quality of Work Life and Working Motivation of Functions
Staff at Provincial Electricity Authority**

นายนิยม จับใจสุข ผู้ชำนาญการระดับ 8

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร

Niyom_jab@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (2) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ประชากรคือ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทั้งที่สำนักงานใหญ่ สำนักงานในส่วนภูมิภาคจำนวน 28,067 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยสูตรยามาเน่ โดยเก็บตัวอย่าง 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับดีทุกด้านเช่นกัน ได้แก่ ด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถ ด้านการได้รับการยอมรับในสังคม ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความสมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว (2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในภาพรวมระดับแรงจูงใจมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้านก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความรับผิดชอบต่องาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

*บทความในวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงปีที่และฉบับที่ของวารสารจาก ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เนื่องจากมีความคลาดเคลื่อนในการเรียงลำดับวารสาร กรณีการอ้างอิงบทความนี้ ขอให้อ้างตามปีและฉบับตามที่แก้ไขใหม่นี้ หากมีข้อสงสัย กรุณาสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โทร.02 504 7588-9

Abstract

This research was a survey research. The purposes of this research were to study: (1) quality of work life's level of employees at Provincial Electricity Authority (2) work motivation's level of employees at Provincial Electricity Authority (3) relation between quality of work life and work motivation of the employees at Provincial Electricity Authority.

Population consisted 28,067 of employees at Provincial Electricity Authority, from both head office and provincial office, from which samples of 400 were obtained via Taro Yamane calculating method. Questionnaire was used as instrument to collect data. Statistical tools employed were percentages, mean, standard deviation, correlation coefficient and content analysis.

Research results were as followings: (1) quality of work life of employees at Provincial Electricity Authority was at the high level, with high level in all aspects which were fair compensation, safe workplace, ability development, recognition from the society, democracy in the workplace together with participation in decision making, and balancing of work life with family and personal life (2) the overall work motivation of employees at Provincial Electricity Authority was at high level, with high level in all aspects which were recognition, job advancement, job responsibility, job success, job security, and interrelationship with others (3) relation between quality of work life and work motivation of employees at Provincial Electricity Authority was positive with 0.01 level of statistical significance.

Keyword : Quality of Work Life, Work Motivation, Provincial Electricity Authority

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์ของโลกยุคปัจจุบันเกิดผลกระทบมากมายจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นเหตุให้ประเทศขนาดเล็ก ขนาดกลางหรือแม้กระทั่งประเทศใหญ่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือ กระบวนทัศน์กันใหม่เพื่อให้องค์การของภาครัฐ หรือองค์การของภาคเอกชนสามารถอยู่รอดกับสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาโดยมุ่งเน้นที่ประชาชน ให้ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน จึงมี การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อนำแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มากมายมาใช้ให้เกิดความ พึงพอใจกับทุกฝ่ายในสังคมโลกยุคปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นระดับโลก ระดับประเทศ ต้องอาศัยกลุ่มนักคิด นักวิจัย เช่น นักวิชาการ ผู้นำสหภาพแรงงานก็มีส่วนร่วมพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารประเทศ จะต้องเห็นความสำคัญ และถือว่าการนำแนวคิดเรื่องการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็น และควรดำเนินการอย่างยิ่ง เพราะงานสวัสดิการสังคมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสวัสดิภาพทั่วไปของ ประชาชนนั้นเป็นการพัฒนาคน งานสวัสดิการนี้ได้ยึดถือหลักการมาจากปณิธานว่าด้วยสิทธิ

มนุษยชนขององค์การสหประชาชาติถือว่าการช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่เขาตกทุกข์ได้ยากนั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่งสมควรที่จะกระทำ

การพัฒนางานสวัสดิการสังคมมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่สภาพ คือทำให้ทุกคนที่อยู่ในวัยประกอบอาชีพมีสัมมาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งใช้ในการพักพิงอย่างมั่นคงแข็งแรง ป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ อย่างปลอดภัย มีอาหารไว้บริโภคที่มีคุณค่าต่อร่างกายในแต่ละวันอย่างเพียงพอเหมาะสม การมีเครื่องนุ่งห่มเพื่อความอบอุ่นของร่างกายในสภาวะที่อากาศหนาวเย็น หรือใช้ในการป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์ และอันตรายอื่นๆ อย่างได้ผลและเพียงพอ การได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดเจ็บป่วยจากโรคภัย หรือจากอุบัติเหตุต่างๆ การได้รับการบริการสาธารณสุข การได้มีน้ำไว้ใช้และดื่มที่สะอาดปลอดภัย การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การได้รับความสะดวกจากเส้นทางคมนาคม และประโยชน์จากสาธารณะต่างๆ จากการบริหารของรัฐ ฉะนั้นงานสวัสดิการสังคมจึงเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่ประชาชนจะได้รับและเป็นเครื่องมือการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ไทยที่มุ่งไปสู่การสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในสังคม (Well-being) โดยมีเป้าหมายของงานคือการพัฒนาสังคมที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของประชาชน 2) ส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว 3) ป้องกันความเดือดร้อนและแก้ไขปัญหาสังคม และ 4) ปรับปรุงการทำงานให้มั่นคงและมีรายได้สูงขึ้น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ทรัพยากรบุคคลสามารถนำความรู้ความสามารถของตนเองออกมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ แรงจูงใจในการทำงาน เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีแรงจูงใจในการทำงานต่างกัน บางคนทำงานเพราะหวังรายได้ค่าจ้างเป็นผลตอบแทน บางคนอาจต้องการตำแหน่งหน้าที่ บางคนอาจมีความต้องการด้านจิตใจอันที่จะได้เข้าไปทำงานร่วมกับกลุ่มคนต่างๆ ในองค์กร ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจเหล่านี้จะแตกต่างกันตามกาลเวลา(ธงชัย,2533) หากบุคลากรได้รับแรงจูงใจที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานและทำงานอย่างเต็มความสามารถ และช่วยให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานที่องค์กรเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อความต้องการของบุคลากรและสามารถสร้างปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้บุคลากรของตนนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่มาใช้อย่างเต็มความสามารถ เพราะแรงจูงใจที่ดีนั้นย่อมส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายที่องค์กรต้องการ ขณะเดียวกันสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูง เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการได้ องค์กรต้องมีการพัฒนาในส่วนทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นกับทุกองค์กรในปัจจุบัน และ

การที่บุคลากรในองค์กรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานและแรงจูงใจที่ดี ย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เป็นอย่างดี

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ถือเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีบุคลากรสหวิชาชีพประมาณ 27,800 คน แยกเป็นด้านเทคนิคจำนวน 17,000 คน ด้านบริหารจำนวน 6,500 คน และด้านอื่นๆ จำนวน 4,300 คน ประกอบด้วย วิศวกร นักบัญชี เศรษฐกิจ นิติกร วิทยากร นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล สถาปนิก โปรแกรมเมอร์ บรรณารักษ์ นักสถิติ พนักงานบัญชี พนักงานช่าง ฯลฯ ซึ่งองค์กรมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน คือ การปรับปรุง จัดหา และการบริการพลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย มีความมั่นคงสม่ำเสมอรวดเร็วทันแก่ความต้องการในการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนและพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อให้มีระบบไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน โดยให้ระบบไฟฟ้าที่สนองความต้องการของลูกค้าทุกประเภทอย่างพอเพียงและทั่วถึง

การที่ผู้วิจัยสนใจวิจัยเรื่อง : ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เนื่องมาจากผู้ศึกษาเป็นพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ สังกัดสายงานธุรกิจก่อสร้าง ฝ่ายบำรุงรักษาระบบผลิต กองบริการและบำรุงรักษาเครื่องกล เพื่อจะได้ทราบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพในการทำงานที่เหมาะสม และเห็นว่าในการศึกษานี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารและพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทราบถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานอันเป็นประโยชน์กับพนักงานในองค์กร และจะนำผลที่ได้รับในครั้งนี้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
2. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

นิยามศัพท์

1. คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของพนักงานวัดได้จาก ด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถ ด้านการได้รับการยอมรับจากสังคม ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความ

สมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ที่ส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสุขและความพอใจในการทำงานและยังส่งผลให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.1 ด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม หมายถึง เงินเดือน และสิทธิประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ เบี้ยเลี้ยง ที่พักแรมและค่าเดินทางไปปฏิบัติงานที่หน้างาน เงินโบนัส เงินช่วยค่ากระแสไฟฟ้า และค่าล่วงเวลาที่เพียงพอ และเป็นธรรมกับการมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบกับงานหรือองค์การอื่นๆ

1.2 ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ได้แก่ การทำงานต้องไม่เสี่ยงภัยจนเกินไป ผู้ปฏิบัติรู้สึกสะดวกสบายทั้งร่างกายและจิตใจ มีศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้กับพนักงาน ด้านการทำงาน และด้านความปลอดภัย เช่น การใช้งานเครื่องจักรกลอย่างถูกต้องปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยอย่างเพียงพอคอยตรวจสอบอาคาร สถานที่และเครื่องจักรกลให้สม่ำเสมอ

1.3 ด้านการพัฒนาความสามารถ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ตลอดจนการฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพ และเจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่มีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำเป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงานและสมาชิกในครอบครัวของตน

1.4 ด้านการได้รับการยอมรับจากสังคม หมายถึง ลักษณะงานที่มีส่วนส่งเสริมด้านการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน ได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ รวมถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม หรือการได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์การขณะปฏิบัติงาน

1.5 ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความหมายของประชาธิปไตยในที่นี้หมายถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลในองค์การทุกคนในการทำงานร่วมกันอย่างเสมอหน้ากัน เช่นการประชุมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม จะต้องฟังเสียงทุกคนเท่าเทียมกัน และแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลที่ดีที่สุด ถ้ามีประชาธิปไตยในการทำงานแล้วก็จะทำให้การมีส่วนร่วมในองค์การสูง สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในองค์การที่หมายถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ซึ่งฝ่ายบริหารขององค์การได้ยอมรับและเปิดโอกาสให้พนักงานองค์การมีส่วนร่วมได้

1.6 ด้านความสมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว หมายถึงความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนบุคคลมีความลงตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันส่งผลให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข นั่นคือปริมาณงานที่รับผิดชอบมีความเหมาะสมกับเวลาที่องค์การกำหนดตามมาตรฐานทั่วไปไม่ทำให้พนักงานต้องเคร่งเครียดกับงานจนส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวและครอบครัว และพนักงานมีความพอใจในความ

สมดุลของช่วงเวลาทำงานและช่วงเวลาอิสระจากงานในแต่ละวัน ทำให้พนักงานมีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเล่นกีฬา ดนตรีหรือร้องเพลงโดยองค์การจัดให้มีสนามและอุปกรณ์กีฬาชนิดต่างๆ และห้องดนตรีประเภทต่างๆอย่างเพียงพอ

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ผลักดันการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กร ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบต่องาน ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความมั่นคงในงาน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้เป็นการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่บ่งบอกถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าเขาปฏิบัติงานอยู่เป็นอาชีพที่มีเกียรติและสังคมให้การยอมรับ

2.2 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หมายถึง การมีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งหรือขั้นในระดับที่สูงขึ้นและได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานตลอดจนมีโอกาสได้รับผิดชอบงานที่สำคัญเพิ่มขึ้น

2.3 ด้านความรับผิดชอบต่องาน หมายถึง มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรู้ความสามารถและความสำนึกในหน้าที่

2.4 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายตามกำหนดเวลาเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานจนสำเร็จและมีความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานนั้น

2.5 ด้านความมั่นคงในงาน หมายถึง การดำรงอยู่ของตำแหน่งงานและองค์การ ความถาวรในการจ้างงาน การมีงานให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาในวิชาชีพตลอดจนการได้รับความคุ้มครองจากผู้บังคับบัญชา

2.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การติดต่อประสานงานกับผู้บังคับบัญชา เช่น การรับคำสั่ง การปฏิบัติตามคำสั่งมีความเป็นกันเอง มีความยุติธรรม และไม่เข้มงวดเกินไป ในส่วนของความสัมพันธ์กับทีมงานก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผู้บังคับบัญชาปฏิบัติกับตน สำหรับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานก็ใช้กิริยาหรือวาจาที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีมีการพบปะสังสรรค์หรือกันและกันทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขไม่แบ่งพรรคแบ่งพวกมีความสามัคคีร่วมใจกัน

3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หมายถึง รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินงานทางด้านพลังงานของประเทศ จัดหาและให้บริการพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและประเทศข้างเคียง ตั้งอยู่เลขที่ 200 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม.

4. พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หมายถึง พนักงานที่ปฏิบัติงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทั้งในสำนักงานใหญ่และสำนักงานในส่วนภูมิภาค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตของพนักงานจากผลของการศึกษาวิจัย สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้อยู่ในระดับที่ดียิ่งขึ้น
2. ระดับแรงจูงใจจากผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้อยู่ในระดับที่มากยิ่งขึ้น
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับแรงจูงใจจากผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาในการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวน 28,067 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2555, กองงานพนักงาน กองวางแผนวิสาหกิจ) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 400 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม มี 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ สังกัด อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานกับ กฟภ. เงินเดือนที่ได้รับ ตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีคำถามทั้งสิ้น 36 ข้อ ซึ่งแบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถ ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในองค์การ ด้านความสมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 36 ข้อ ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้าน

ความรับผิดชอบต่องาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคงในงาน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานและการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

3) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง เป็นลักษณะของการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง ตลอดจนเนื้อหาและถ้อยคำของแบบสอบถามให้รัดกุมและถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการวิจัย และปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามที่ผ่านแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงาน 30 คน ซึ่งเป็นพนักงานการไฟฟ้า ตามหน่วยต่างๆ ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (พวงรัตน์, 2543)

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน และรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะวิทยาการจัดการ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อขออนุญาตผู้บริหารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทั้งสำนักงานใหญ่และสำนักงานในส่วนภูมิภาค เพื่อประสานงาน และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อมอบแบบสอบถามให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งสำนักงานใหญ่และสำนักงานในส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งแจ้งวิธีการแจกแบบสอบถาม และคำชี้แจงการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 3 – 28 มิถุนายน 2556 รวม 26 วัน

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด

5) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน และระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
4. ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุ 51-60 ปี สังกัดสำนักงานใหญ่ มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ 50,001 บาทขึ้นไป ตำแหน่งพนักงานวิชาชีพ และมีระยะเวลาในการทำงานมากกว่า 20 ปี เป็นส่วนใหญ่
2. คุณภาพชีวิตการทำงาน of พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 3.70 สามารถเรียงตามลำดับรายด้านได้ ดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับในสังคม ด้วยค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.91 รองลงมาคือ ด้านความสมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ด้วยค่าเฉลี่ย 3.81 ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.76 ด้านการพัฒนาความสามารถด้วยค่าเฉลี่ย 3.73 ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยด้วยค่าเฉลี่ย 3.63 ด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรมด้วยค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 3.40
3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.90 สามารถเรียงตามลำดับรายด้านได้ดังนี้ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้วยค่าเฉลี่ย 4.13 มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่องาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.97 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยค่าเฉลี่ย 3.95 ด้านความมั่นคงในงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.89 ด้านการยอมรับนับถือ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.77 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.72 น้อยที่สุด
4. การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์สูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ($r = .777$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์สูงสุด และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ต่ำสุด

อภิปรายผล

1. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้านโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการได้รับการยอมรับในสังคมมากที่สุด รองลงมาคือด้านความสมดุลของงานกับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ด้านประชาธิปไตยในการทำงานกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการพัฒนาความสามารถ ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ที่ระดับดีอาจเนื่องมาจากนโยบายการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ได้นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนองค์กรควบคู่ไปกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนทำให้พนักงานพึงพอใจสอดคล้องกับแนวคิดของ Schermerhorn, Hunt & Osborn (อ้างถึง จันทรา แทนสุโพธิ์ 2546) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ ภาพรวมประสบการณ์การทำงานของคุณคน ซึ่งแสดงออกมาจากความรู้สึกนึกคิดของคุณคนที่มีต่องาน อาชีพ ตลอดจนองค์กรนั้น การที่คุณคนมีผลงานที่มีประสิทธิภาพสูง ย่อมแสดงว่าคุณคนมีความพึงพอใจในงานสูงด้วย คุณภาพชีวิตจึงเป็นผลสะท้อนของการบริหารงานที่ดี เช่น การให้พนักงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบและการตัดสินใจร่วมกัน การไว้วางใจให้อิสระในการทำงานของพนักงานมากขึ้น อีกทั้งการให้สิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนช่วยให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีและองค์การประสบความสำเร็จอย่างสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ ริชาร์ด อี วอลตัน (Richard E. Walton) ได้กล่าวถึงระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของคนนั้นประกอบด้วยตัวชี้วัดสำคัญ 8 ด้านคือ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่มีส่วนส่งเสริมด้านการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง สอดคล้องกับ Delamotte และ Takezawa (1984 อ้างในสุจินดา, 2538:10-11) ได้กล่าวว่าแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานนั้นมาจากแนวคิดของคุณภาพชีวิต ซึ่งหมายถึง การพัฒนาให้บุคคลนั้นๆ มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยให้พนักงานมีสภาพการทำงานที่ดี อยู่ภายใต้การทำงานที่เหมาะสม มีความ

ปลอดภัย ได้รับผลประโยชน์และสิทธิต่างๆ อย่างยุติธรรมและเสมอภาคในสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดวงหทัย ปิ่นเย็น (2549) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิดา เหลืองสังข์กุล (2552) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อบริษัทโอที จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษา ส่วนบริการลูกค้าจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนบริการลูกค้าจังหวัดราชบุรี มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา วัฒนานันท์ (2551) ศึกษาเรื่อง “ ปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง ” ผลการศึกษา ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาทั้งหมดมี 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วไลพร เจริญพร (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ทำงานเป็นกะในระดับปฏิบัติ ซึ่งใช้กรอบทฤษฎี ปัจจัยคู่ในการศึกษา กรณีบริษัทไทยไวร์ แอนด์ เคเบิล เซอร์วิส เซส จำกัด พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ทำงานเป็นกะในระดับปฏิบัติการวิเคราะห์รายด้านพบว่าแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 2 ด้านคือ สภาพการทำงานและด้านสวัสดิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกรฤตา อภิชาติภพนิธิฐ (2550) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของ บริษัท ไทยดาบซูชิเลิศทริค จำกัด ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานและผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ส่วนผลงานวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ รัฐเดช จันทรางศุ (2547) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของกำลังพลกองดุริยางค์ทหารบก โดยใช้กรอบทฤษฎีปัจจัยคู่ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของกำลังพลกองดุริยางค์ทหารบกอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ กริชเพชร ชัยช่วย (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรมเจ้าท่า โดยใช้กรอบทฤษฎีปัจจัยคู่ ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของข้าราชการกรมเจ้าท่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องเช่นกัน

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

จากการวิจัยพบว่าระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีระดับแรงจูงใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่องาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความมั่นคงในงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในลำดับท้ายสุด

ผลของการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนโยบายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ได้นำเอาแนวคิดของการมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรเสมือนมีชีวิต (Live Organization) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางปัญญา ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้

อย่างต่อเนื่องและการจัดการความรู้ภายในองค์กรเน้นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร และการมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและมีความรู้ความสามารถทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สร้างมูลค่าให้แก่องค์กรมากขึ้น และจะบริหารองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Corporate Governance) และแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่าย และสังคมเติบโตควบคู่กันอย่างแข็งแกร่งและยั่งยืนในระยะยาว เป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ผลของการศึกษาระดับของคุณภาพชีวิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในภาพรวม และรายด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอยู่ในระดับดีด้วยแล้ว จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผลของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากการศึกษามีข้อค้นพบว่าแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นรายข้อ มี 2 ข้อ ของด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานคือ 1) พนักงานตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง และ 2) พนักงานตั้งใจทำงานเกิดจากแรงผลักดันภายในของพนักงานให้ปฏิบัติงาน ทั้งสองข้อมีระดับแรงจูงใจอยู่ที่มากที่สุด อาจเป็นเพราะพนักงานมีความสำนึกรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี X และ Y ของ แมกเกรเกอร์ (1960) ซึ่งจะขอก้าวในส่วนของทฤษฎี Y ก่อน กล่าวคือ ธรรมชาติของมนุษย์ปกติทั่วไปมนุษย์จะมีความขยัน รักในการทำงาน ใช้พลังสมองและพลังกายในการทำงานอยู่ตลอดเวลาบุคคลตามทฤษฎี Y ผู้บริหารต้องใช้วิธีจูงใจ กล่าวคือให้บุคคลมีอิสระในการเลือกวิธีการ การควบคุม และสั่งงานด้วยตนเอง ผู้บังคับบัญชาเป็นแต่เพียงผู้จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง ควบคู่ไปกับการประสบความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กร (มนัส, 2537 ก:25-26) วิธีการจูงใจแบบนี้เรียกว่า “วิธีการจูงใจแบบไม้แครอท” (Carrot approach) ภายใต้สภาพเงื่อนไขของสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็น ในส่วนของทฤษฎี X ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ตรงข้ามกับทฤษฎี Y คือ โดยปกติมนุษย์ไม่ชอบทำงาน ถ้ามีโอกาสจะพยายามหลีกเลี่ยงหลบหลีกการทำงาน เมื่อไม่ชอบทำงานทำให้มนุษย์ค่อนข้างขี้เกียจ ต้องมีการควบคุมบังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด มีบทลงโทษเพื่อให้พวกเขามีความพยายามในการทำงาน มนุษย์โดยทั่วไปชอบให้มีผู้ชี้แนะ ไม่ต้องการรับผิดชอบ ปราศจากความทะเยอทะยานชอบอยู่เฉยๆ มากกว่ารวมทั้งให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัย บุคคลตามทฤษฎี X ผู้บริหารจะจูงใจพนักงานได้โดยการกำหนดมาตรฐานในการควบคุมบังคับอย่างใกล้ชิด มีการสั่งการโดยตรง การใช้ระเบียบและอำนาจหน้าที่คุกคามโดยการขู่ว่าจะลงโทษ การจูงใจเน้นค่าตอบแทนด้านเงินและผลประโยชน์อื่นๆ เราเรียกวิธีการจูงใจแบบนี้ว่า “วิธีการจูงใจแบบไม้แข็ง” (Stick approach)

จากผลของงานวิจัยในครั้งนี้ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับดี ผู้ศึกษาจึงให้ความเห็นได้ว่าพนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของทฤษฎี Y มากกว่า ทฤษฎี X จึงเป็นผลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จบรรลุได้ตามเป้าหมาย และวิธีการที่องค์การเข้าสู่เป้าหมายที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นหลักคิดที่สอดคล้องกับการทำให้องค์การได้บรรลุตามเป้าหมายเช่นกันคือหลักทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของ Maslow (1954 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2543 : 81-83) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ มีอยู่ว่า ถ้าความต้องการของมนุษย์ในลำดับขั้นหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับขั้นถัดขึ้นไป เมื่อเป็นเช่นนี้ การจูงใจให้มนุษย์ทำงานได้ดีนั้น ผู้บังคับบัญชาต้องเข้าใจว่า คนงานมีความต้องการอะไรบ้าง อยู่ในลำดับขั้นไหนของลำดับขั้นของความ ต้องการ 5 ประการ สอดคล้องกับทฤษฎีการจูงใจของ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory อ้างถึงใน บุญช่วย, 2545:49-50) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 2 ส่วน คือ ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการทำงานและปัจจัยค้ำจุน (อนามัย) ที่ส่งผลต่อความพอใจในการทำงาน เมื่อพิจารณาแล้วผู้ศึกษาเห็นว่าทฤษฎีดังกล่าวมีความเหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน กับองค์การทางราชการ รัฐวิสาหกิจและเห็นด้วยกับการที่ผู้บริหารในองค์การต่างๆ จะนำเอาปัจจัยภายในมาเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจในเวลาเดียวกันก็ต้องตอบสนองหรือใช้ปัจจัยค้ำจุน (อนามัย) ควบคู่กันไปด้วย จึงจะทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ผลของการวิจัยในครั้งนี้จึงสอดคล้องกับหลักทฤษฎีตามที่ได้กล่าวมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร โอฬารธรรมรัตน์ (2545) ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน กรณีศึกษา บริษัทอดินพ จำกัด พบว่าระดับแรงจูงใจในการทำงานในด้านสภาพแวดล้อม ด้านผลตอบแทนในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในการทำงานของพนักงานบริษัท อดินพ จำกัด อยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกฤตา อภิโชติภณพิสิฐ (2550) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของ บริษัท ไทยตาบุญซิโอดีทริค จำกัด ผลการวิจัยพบว่า (1) พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (2) คุณภาพชีวิตในการทำงานและผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุชาดา คำสุชาติ (2536) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการรับรู้บทบาทและการปฏิบัติตามบทบาทการสอนสุขศึกษาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลทั่วไป ในส่วนกลาง สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่อยู่ในระดับสูงของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัย ของ กฤษฎา วัฒนานันท์ (2551) ศึกษาเรื่อง “ ปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาทั้งหมดมี 7 ด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยครั้งนี้ที่รายด้านพบว่ามี 2 ด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความสำเร็จในการ

ทำงาน และด้านความรับผิดชอบในงาน ส่วนด้านที่มีความขัดแย้งคืออยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับในความสามารถและความยกย่องนับถือ ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกฤตา อภิโชติภพนิพิฐ (2550) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของ บริษัท ไทยตาบุญซิโวลีเคทริกจำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ในระดับสูงในทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 60.30 ($r = .777$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานสูง จะส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีในภาพรวม และรายด้าน ส่งผลให้พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับ Schuler และคณะ (1989) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานทำให้เกิดประโยชน์ที่ดี 3 ด้านได้แก่ ผลโดยตรงในการเพิ่มความรู้สึกรักพอใจในการทำงาน สร้างความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรและลดอัตราการเปลี่ยนงาน ทำให้ผลผลิตสูงขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เช่น ผลกำไร การบรรลุเป้าหมายขององค์กร การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ ฝ่ายบริหารและพนักงานจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนร่วมกันและแผนนั้นต้องได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ คุณภาพการทำงานยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์กร โดยเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของผลผลิต และการปรับปรุงคุณภาพที่เกี่ยวกับพนักงานในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน การตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของพนักงาน ทำให้พนักงานมีความตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ ดังนั้น นักพัฒนาองค์กรจึงพยายามหาวิธีการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างสภาพการทำงานให้มีแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และสร้างความผูกพันในองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยที่เพิ่มผลการปฏิบัติขององค์กร ซึ่งก็คือคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐกฤตา อภิโชติภพนิพิฐ ศึกษาเรื่อง : ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของ บริษัท ไทยตาบุญซิโวลีเคทริกจำกัด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 49.14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานสูง จะส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นตามไปด้วย

บทสรุป

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในครั้งนี้พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในระดับสูงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คุณภาพชีวิตในการทำงานควรปรับปรุงในด้านสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรมเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยในภาพรวมเช่น ควรมีการพิจารณาความเป็นไปได้ในการเพิ่มสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงินในส่วนของการปฏิบัติงานล่วงเวลาและควรมีการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ความรู้และวางระบบให้พนักงานมีส่วนร่วมในมาตรการประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ไม่จำเป็นทำให้องค์กรได้รับผลกำไรมากขึ้น ส่งผลโดยตรงกับเงินโบนัสประจำปีเพิ่มขึ้นด้วย

1.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานควรปรับปรุงในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของพนักงานเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยในภาพรวมเช่นควรมีการพิจารณาให้โอกาสพนักงานได้เลื่อนตำแหน่งเมื่อสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จให้ได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจากความสามารถ จากความสำเร็จของงานที่บรรลุผลตามเป้าหมาย

1.3 องค์กรควรส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดียิ่งขึ้นและทั่วถึง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นบ้าง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในแนวทางกว้างมากขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับใช้ในการศึกษา และการบริหารงานบุคคลขององค์กรต่อไป

2.2 ควรศึกษาความพอใจในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานและส่งผลต่อองค์กรอย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (2555) ข้อมูลสำคัญ กฟภ. แผนกประมวลข้อมูลข่าวสารและฐานวิชาการ กองวางแผนวิสาหกิจ (ฉบับ มิถุนายน 2555) 44-45

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ประวัติความเป็นมา ค้นคว้าเมื่อ 2 มีนาคม 2554 จาก <http://www.pea.co.th>

กริชเพชร ชัยช่วย (2544) คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรมเจ้าท่า. ปัญหาพิเศษรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กฤษฎา วัฒนานันท์ (2551) บทคัดย่อภาคินพนธ์ ศึกษาเรื่อง “ ปัจจัยจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง”ภาคินพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

จันทรา แทนสุโพธิ์ (2546) ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของทีมนิสิตศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธาณสุข. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2533) พฤติกรรมบุคคลในองค์การ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

ณัฐกรฤตา อภิชาติภวนิธิฐ (2551) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับแรงจูงใจในการทำงานและผลปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของ บริษัท ไทยตาบูชิ อิเล็กทรอนิกส์ จำกัด วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (2551)

รัฐเดช จันทรวงศ์. พ.ท. 2547 คุณภาพชีวิตการทำงานของกำลังพล กองดุริยางค์ทหารบก. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

วไรพร เจริญพร. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ทำงานเป็นกะในระดับปฏิบัติ : ศึกษากรณี บริษัท ไทยไวร์ แอนด์ เคเบิลเซอร์วิสเซล จำกัด.ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป , บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ดวงหทัย ปิ่นเย็น (2549) คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บุญช่วย ยิดขัง (2545) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนกลาง สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- พิทยา บวรวัฒนา (2543) รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มนัส บุญวงศ์. 2537. แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนัง.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
- วนิดา เหลืองสัจกุล (2552) “การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อ บริษัท ทีโอที จำกัด(มหาชน) กรณีศึกษา ส่วนบริการลูกค้าจังหวัดราชบุรี” สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุชาดา คำสุชาติ (2536) แรงจูงใจการรับรู้บทบาทและการปฏิบัติงานตามบทบาทการสอนสุขศึกษาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลทั่วไปในส่วนกลางสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สุจินดา อ่อนแก้ว (2538) “คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในสหวิทยาลัยทราวดี” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุทิน สายสงวน (2533) “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ : ศึกษา กรณีข้าราชการในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรที่ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ ในภาคใต้”. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร โอฬารธรรมรัตน์ (2546) การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน. ศึกษากรณี บริษัทอิตเทค จำกัด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาษาอังกฤษ

- Schuler, R.S., Beutell, N.J. and Youngblood, S.A. (1989) Effective Personnel Management. (3rd ed.) St. Paul : West Publishing
- McGregor, D. (1992) The Human Side of Enterprise. New York : McGraw-Hill Book Co., Ltd., 1960.Saal, F.E., and Knight, P.A. Industrial and Organizational Psychology. (2nd ed.) California :Wadsworth,
- Richard E Walton (1974) Improving the Quality of Life Harvard Business Review 52(3):12-16 May-June

เรื่องที่ 2

การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล Development of a Community Rice Center Network in the Mool River Basin

สัจจา บรรจงศิริ บำเพ็ญ เขียวหวาน บุญญฤทธิ์ มุ่งจงกลาง บุญทริกา นันทา และปาลีรัตน์ การดี
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sujja.Ban@stou.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล 2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล และ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล การวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกับศูนย์ข้าวชุมชนที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำมูลจาก 9 จังหวัดจำนวน 28 ศูนย์ข้าวชุมชนแต่ละศูนย์ข้าวชุมชน คัดเลือกตัวแทนผู้นำและสมาชิกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินองค์ประกอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน และประเด็นการสัมมนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ การศึกษาความเป็นเหตุและผล การอธิบายให้ความหมาย และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนที่ศึกษา จัดตั้งมาแล้วเฉลี่ยประมาณ 8 ปี โดยได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว และ อบต. สภาพพื้นที่เป็นทั้งพื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ดอน การผลิตเมล็ดพันธุ์มีการปลูกและคัดเลือกพันธุ์ปน ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 การกระจายพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่กระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับเกษตรกรในชุมชน และในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านการบริหารกลุ่มมีการตั้งกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เหนียวญิก และเลขานุการ มีแปลงเรียนรู้ตามระบบแปลงโรงเรียนเกษตรกร ด้านการบริหารกองทุนมีกฎระเบียบในการบริหารกองทุน และมีการปันผลให้กับสมาชิก สภาพปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความรุนแรงในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารกลุ่มในเรื่องของภาวะความเป็นผู้นำ การวางแผนและกิจกรรมกลุ่ม การติดตามและประเมินผลกลุ่ม กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และการประชุมกลุ่ม ปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการตลาดและการกระจายพันธุ์ ด้านการจัดการทุน

*บทความในวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงปีและฉบับที่ของวารสารจาก ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เนื่องจากมีความคลาดเคลื่อนในการเรียงลำดับวารสาร กรณีการอ้างอิงบทความนี้ ขอให้อ้างตามปีและฉบับตามที่แก้ไขใหม่นี้
หากมีข้อสงสัย กรุณาสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โทร.02 504 7588-9

2. การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล ประกอบด้วย 1) การพัฒนาขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล มี 6 ขั้นตอนได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน มี 4 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนากระบวนการบริหารเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยง การพัฒนาการเชื่อมโยงศูนย์ข้าวชุมชนกับองค์กรต่างๆ และการพัฒนาการสนับสนุนศูนย์ข้าวชุมชนจากภาครัฐ การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน มี 4 ประเด็นตัวชี้วัด คือ (1) กระบวนการบริหารเครือข่าย (2) กิจกรรมของเครือข่าย (3) การเป็นเครือข่าย/การประสานงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ และ (4) การสนับสนุนจากภาครัฐ การวางยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาเครือข่าย ประกอบด้วย แนวยุทธศาสตร์ด้านการขยายเครือข่าย ด้านการตลาด และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนแผนการพัฒนาเครือข่ายเป็นแผนของแต่ละศูนย์ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานและการประชุมวางแผนเครือข่ายในระดับจังหวัดและในระดับลุ่มน้ำมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการศึกษาดูงาน 2 จุดคือ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมแบบพอเพียงจังหวัดยโสธร และศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดสุรินทร์ การติดตามผลความก้าวหน้าการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน มีการติดตามผลหลังจากมีแผนแล้ว 1 ครั้ง และการประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า ศูนย์ข้าวชุมชนได้มีการดำเนินการตามตัวชี้วัดได้ค่อนข้างเกือบครบทุกประเด็นของตัวชี้วัด แต่มีบางประเด็นที่สมาชิกเกือบครึ่งยังไม่ได้มีการดำเนินการ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการตลาดของเครือข่ายเรื่องตราสัญลักษณ์ งบประมาณมาตรฐานเดียวกัน การรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากกลุ่มเครือข่ายเพื่อมาจำหน่าย และการตรวจสอบย้อนกลับโดยเครือข่าย กิจกรรมการแลกเปลี่ยนและอนุรักษ์พันธุ์ข้าวเรื่องการอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเครือข่าย และการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวระหว่างกลุ่ม ด้านการเป็นเครือข่าย/การประสานงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ร้านค้า และโรงสี 2) แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน มี 4 ประการ คือ (1) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน (2) แนวทางการสร้างเครือข่ายการตลาดและการกระจายพันธุ์ (3) การกำหนดประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของศูนย์ข้าวชุมชน และ (4) แนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่าย มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ วิสัยทัศน์และการนำองค์กร การวางแผนยุทธศาสตร์กระบวนการผลิตและการควบคุมคุณภาพผลผลิต การจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดการระเบียบข้อบังคับและการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ข้าวชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การยอมรับคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของชาวนากลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยีที่ทันสมัยของเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตพันธุ์ข้าว ราคาพันธุ์ข้าวและคู่แข่ง นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ การค้าเสรีในกลุ่มประเทศอาเซียน การแข่งขันของประเทศคู่แข่ง และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน ลุ่มน้ำมูล

Abstract

This was a participatory action research with the objectives of 1. studying the situation of community rice centers in the Mool River Basin; 2. developing a network of community rice centers in the Mool River Basin; and 3. studying factors that affected the development of that network. The sample population was the 28 community rice centers in the 9 provinces of the study area, and from each rice center, representatives of leaders and members were selected through purposive sampling. The tools used to collect data were structured interview forms, topics at participatory action seminars and evaluation forms to measure indicators of the strength of the community rice centers. Descriptive statistics (percentage, mean and standard deviation) were used to analyze quantitative data and the methods of comparison, causality analysis, interpretation and categorization were used to analyze qualitative data.

The results showed that:

1. The community rice centers studied had been in operation for a mean of 8 years. They received assistance in the form of factors of production from the Department of Agricultural Extension, the Rice Department and their local Tambol Administrative Organizations. Geographically, some were located in valleys and some on plateaus. For rice seed production, they planted rice and weeded out rogues. Most of the centers produced the Kao Dok Mali 105 variety. They mostly distributed the seed to farmers in the community and nearby areas. As for management, the rice centers were run by committees composed of a chairman, vice chairman, members, treasurer and secretary. They had demonstration fields following the farmer school model. They had rules for managing the centers' funds and they paid dividends to members. As for the problems faced by the community rice centers, the most severe problems were management problems involving leadership, planning, group activities, evaluation, rules, and meetings. Less severe problems were problems with knowledge, seed production, marketing, distribution and fund management.

2. The development of a network of community rice centers in the Mool River Basin consisted of 1) **Setting the steps**- 6 steps were decided on: goal setting, setting indicators to measure the strength of the network, setting development strategies and plans, exchange of knowledge, following up on progress with the network development, and evaluation. 2) **Analysis of the results of the process of developing the network of community rice centers**- the results of each step were as follows: *Goals of the network*—4 goals were identified: to make the management of rice centers more efficient, to develop activities that would connect the rice centers in the network, to develop connections between the network and outside organizations, and to develop more support from government agencies. *Indicators of the strength of the network*—4 indicators were identified: (1) the network management process; (2) network activities; (3) status of the network's operations/coordination with other groups and organizations; and (4) government support. *Strategies and plans to develop the network*—strategies consisted of strategies to expand the

network, marketing strategies and knowledge exchange strategies. The plans were the individual plans of each community rice center in the network, most of which involved training, study tours, knowledge exchange, and provincial-level and whole network-level meetings to set plans for the network. *Knowledge exchange*—2 study trips were organized to visit the Yasothon Province Sufficiency Agriculture Learning Center and the Surin Community Rice Center. *Follow-up*—one follow-up check was made after the plan had been set. *Evaluation*—The community rice centers had taken action on almost all the indicators, but there were some marketing, rice exchange and coordination activities that nearly half of the member rice centers had not yet taken action on, namely: using the network logo, using the same standard of packaging, buying rice seed from within the network for re-sale, traceability checks, exchange of land race rice breeds, conservation of local land races and germplasm collection by the network, and coordination with provincial commerce offices, stores and rice mills. 3) **Ways to strengthen the network**- 4 areas were identified: (1) ways to develop the network; (2) ways to build up a market and seed distribution network; (3) setting of topics for knowledge exchange to increase the community rice centers' capabilities; and (4) ways of knowledge exchange to develop the network.

3. There were internal and external factors that affected development of the network of community rice centers. *Internal factors* consisted of the organization's vision and leadership, strategic planning of the production process and quality control, acquisition of funding, management of the rules of community rice centers and personnel development at the rice centers. *External factors* consisted of target farmers' acceptance of the quality of the rice seed, technological level of the equipment and machinery used to produce the rice seed, price of the rice seed, market competition, government policies and support, free trade in the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), competing rice seed-producing countries, and linkage of the network of community rice centers with related organizations.

Keyword(s) : community rice center, network, Mool River Basin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากปริมาณความต้องการข้าวของตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นทำให้หลายประเทศที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าวที่สำคัญเช่น อินเดีย เวียดนาม สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น พยายามผลักดันนโยบาย การผลิตเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในการเข้ามามีส่วนแบ่งทางการตลาด สำหรับประเทศไทย ในฐานะผู้นำการส่งออกข้าวของโลกจำเป็นต้องปรับระบบการผลิตเพื่อสามารถรักษาตลาดและความเป็นผู้นำการส่งออกโดยการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการค้า ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การผลิตโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพและการผลิตที่ปลอดภัยทั้งต่อสภาพแวดล้อมและผู้บริโภค จากการศึกษาของอัจฉรา จิตตลดากร และคณะ (2547) พบว่า การผลิตข้าวของไทยเพื่อที่จะให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ ได้นั้น มีแนวทางหลักที่สำคัญพอสรุปได้คือ การใช้

ข้าวพันธุ์ดี การจัดระบบการผลิตที่ดี การจัดการน้ำ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และจากเอกสารของกลุ่มส่งเสริมการผลิตข้าว (ม.ป.ป.) รายงานว่าเมล็ดพันธุ์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการผลิตพืชและการพัฒนาการเกษตรของประเทศ การเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่โดยการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เช่น การใช้พันธุ์พืชที่ดี ปุ๋ยเคมี สารเคมี การเกษตรกรรมต่าง ๆ นั้นการเลือกใช้พันธุ์ดีเป็นวิธีที่จะเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และเหมาะสมกับสภาพของการเกษตรไทยซึ่งส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการลงทุน นอกจากนี้พันธุ์พืชที่ดียังมีผลให้คุณภาพของผลผลิตดีขึ้นเป็นที่ต้องการของตลาด พืชมีการตอบสนองต่อปุ๋ยและทนทานต่อศัตรูพืชต่างๆ ได้ดี ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่มีผลต่อผลผลิต สภาพแวดล้อมและต่อต้านทุนการผลิต จากหลักการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการผลิตพืชทั่วไป โดยเฉพาะข้าวได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวของไทยไม่สามารถหาเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากพื้นที่ในการปลูกข้าวของประเทศไทยมีประมาณ 66 ล้านไร่ ต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวประมาณ 1 ล้านตัน ในขณะที่หน่วยงานราชการผลิตได้เพียง 9 หมื่นตัน ส่วนภาคเอกชนยังไม่สนใจที่จะลงทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ (อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย, 2549) ภาระในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ส่วนที่เหลือจึงตกเป็นของเกษตรกร นอกจากนี้เทคโนโลยีการผลิตเช่น ปุ๋ย สารเคมี ที่ใช้ยังเป็นการพึ่งพิงจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการผลิตจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ดีกระจายให้กับสมาชิก และเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการปลูกข้าว

ในบรรดาข้าวของประเทศต่างๆ ที่มีการส่งออกทั้งหลาย ข้าวไทยนับว่าได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคทั่วโลกว่ามีคุณภาพดี โดยเฉพาะข้าวขาวดอกมะลิ 105 และข้าว กข. 15 ที่แหล่งผลิตส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตลุ่มแม่น้ำมูลซึ่งมีสภาพแวดล้อมและแหล่งน้ำที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวโดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดถึงร้อยละ 75.38 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของกลุ่มน้ำการผลิตข้าวในเขตนี้ก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกับเขตอื่น ดังนั้นศูนย์ข้าวชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนที่ผ่านมาแต่ละศูนย์ต่างพัฒนาเฉพาะศูนย์ของตนเองโดยไม่มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในชุมชนและต่างศูนย์ที่อยู่ภายนอก เนื่องจาก สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการมีเครือข่าย ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ข้าวชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดผู้นำ ขาดศูนย์ประสานงานหรือจุดเชื่อมโยง เป็นต้น จากการศึกษาของ สัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2549) เรื่องการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนพบว่าแนวทางหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ข้าวชุมชนให้มีความยั่งยืน คือการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน เนื่องจาก การพัฒนา

จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการจากหลายภาคส่วนด้วยกัน เพื่อการระดมทรัพยากรที่มีในแต่ละส่วน เชื่อมโยงประสานงานเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมกันก่อให้เกิดพลังทั้งในด้านการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมความคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน การเชื่อมโยงกิจกรรม การแลกเปลี่ยนทรัพยากร การผลิตและข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันโดยแนวทางการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย สามารถดำเนินการได้ หลายรูปแบบ เช่น การกระตุ้นให้มีกิจกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การศึกษาดูงาน การประชุมแบบ หมุนเวียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าการพัฒนาการผลิตข้าวของไทยศูนย์ข้าวชุมชนเป็นกลไกสำคัญ แต่การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนให้มีความยั่งยืน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและสามารถสนองตอบต่อ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งได้นั้นการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มภายใน และนอกชุมชน หรือศูนย์ข้าวชุมชนด้วยกันเองสามารถส่งเสริมสนับสนุนงานศูนย์ข้าวชุมชนในหลายด้าน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล

นิยามศัพท์

1. ศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพทำนาและได้ขึ้นทะเบียนเป็นศูนย์ข้าวชุมชนกับ กรมการข้าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวกระจายให้แก่สมาชิกและเกษตรกรรายอื่นๆ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำนา

2. เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล หมายถึง กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนจากจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา และชัยภูมิ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและ เอกชนที่มารวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

3. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินการเพื่อ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว ได้ข้อมูลในการพัฒนากำหนดนโยบาย ส่งเสริม และการจัดการศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย
2. นักพัฒนาทั้งจากภาครัฐและเอกชนได้องค์ความรู้สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนกลุ่มต่างๆ และเครือข่าย
3. สมาชิกและผู้นำชุมชนที่ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน
4. การเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูกข้าว และการพัฒนาการผลิตข้าวของประเทศ
5. การเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศในการส่งออกข้าว

วิธีการวิจัย

วิธี ดำ เนิน การ วิ จั ย เป็น การ วิ จั ย เชิง ป ฏิ บั ตี การ แบบ มี ส่ว น ร่ว ม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากรศูนย์ข้าวชุมชนจำนวน 898 ศูนย์ ที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำมูล และประชากรที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ข้าวชุมชนที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำมูล กำหนดกลุ่มตัวอย่างศูนย์ข้าวชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างศูนย์ข้าวชุมชนแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ศูนย์ข้าวชุมชนที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำมูลจำนวน 28 ศูนย์ แล้วสุ่มแบบเจาะจงอีกครั้งกับตัวแทนผู้นำ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเครือข่าย และประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือแบบสัมภาษณ์นำไปทดสอบก่อนปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เพื่อนัดหมายเกษตรกรในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งจากแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเครือข่าย และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การเปรียบเทียบการศึกษาความเป็นเหตุและผล การอธิบายให้ความหมาย การจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1.สถานการณ์ศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล

ศูนย์ข้าวชุมชนที่ศึกษา จัดตั้งมาแล้วเฉลี่ยประมาณ 8 ปี ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานราชการ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว และ องค์การบริหารส่วนตำบล สภาพพื้นที่เป็นทั้งพื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ดอน การผลิตเมล็ดพันธุ์มีการปลูกและคัดเลือกพันธุ์ปนข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 การกระจายพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่กระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับเกษตรกรในชุมชน และในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านกลุ่มและการบริหารกลุ่ม มีการตั้งกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนที่ประกอบด้วย ประธานศูนย์ รองประธาน กรรมการ เภสัชกร และเลขานุการ สถานที่เรียนรู้ร่วมกันของศูนย์คือ แปลงเรียนรู้ตามระบบแปลงโรงเรียนเกษตรกร ด้านกองทุนและการบริหารกองทุนมีกฎระเบียบในการบริหารกองทุน และมีการปันผลให้กับสมาชิกบ้าง สภาพปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนจากการศึกษาสภาพปัญหาของศูนย์ข้าวชุมชน คือ ด้านความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการตลาดและการกระจายพันธุ์ ด้านการจัดการทุน เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านการบริหารกลุ่มในเรื่องของภาวะความเป็นผู้นำ การวางแผนและกิจกรรมกลุ่ม การติดตามและประเมินผลกลุ่ม กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และการประชุมกลุ่มเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับมาก

2.ขั้นตอนและผลการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล

จากการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) การพัฒนาขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล มี 6 ขั้นตอนได้แก่

(1) การกำหนดเป้าหมายพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน มีเป้าหมายดังนี้

- (ก) การพัฒนากระบวนการบริหารเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่มีประสิทธิภาพ
- (ข) การพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยง
- (ค) การพัฒนาการเชื่อมโยงศูนย์ข้าวชุมชนกับองค์กรต่างๆ
- (ง) การพัฒนาการสนับสนุนศูนย์ข้าวชุมชนจากภาครัฐ

(2) การกำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน จากการวิจัยพบว่า มี 4 ประเด็นตัวชี้วัด คือ (ก) กระบวนการบริหารเครือข่าย ได้แก่ การกำหนดนโยบายและทิศทางของเครือข่ายการกำหนดแผนการดำเนินงานของเครือข่ายร่วมกับกลุ่มอื่นโครงสร้างการทำงานของเครือข่ายกฎระเบียบข้อบังคับของเครือข่ายการประสานงาน/การสื่อสารเครือข่ายการประชาสัมพันธ์เครือข่ายกองทุนเครือข่าย และการมีที่ทำการศูนย์ประสานงานเครือข่าย (ข) กิจกรรมของเครือข่าย ได้แก่ กิจกรรม

การผลิตเมล็ดพันธุ์ กิจกรรมการตลาดของเครือข่ายกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและอนุรักษ์พันธุ์ข้าว (ค) การเป็นเครือข่าย/การประสานงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ศูนย์ข้าวชุมชนอื่น สหกรณ์การเกษตรหน่วยงานส่งเสริมของภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน) กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ร้านค้า และโรงเรียน และ (ง) การสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ การให้เมล็ดพันธุ์ตั้งต้น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์/ปัจจัยอื่นๆ การสนับสนุนงบประมาณเครือข่าย การสนับสนุนองค์ความรู้ต่างๆ (การให้คำแนะนำ/อบรม/เป็นที่ปรึกษา) การสนับสนุนการก่อตั้งเครือข่าย และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมทำงานกับเครือข่าย

(3) **การกำหนดแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน** มี 3 ด้าน คือ ด้านการขยายเครือข่าย ด้านการตลาด และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ **แผนปฏิบัติงานพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนแต่ละจังหวัด**เป็นการกำหนดแผนภายใต้แนวยุทธศาสตร์

(4) **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้** โดยการไปศึกษาดูงานใน 2 จุดคือศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมแบบพอเพียงจังหวัดยโสธร และศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดสุรินทร์

(5) **การติดตามผลการดำเนินงาน** มีการติดตามผลหลังจากมีแผนแล้ว 1 ครั้ง

(6) **การประเมินผลการพัฒนาเครือข่าย** โดยการประเมินตนเองจากแบบประเมินตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่ทำการประเมินหลังจากพัฒนา เห็นว่าศูนย์ข้าวชุมชนได้มีการดำเนินการตามตัวชี้วัดได้ค่อนข้างเกือบครบทุกประเด็นของตัวชี้วัดแต่มีบางประเด็นที่สมาชิกเกือบครึ่งยังไม่มีดำเนินการ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการตลาดของเครือข่ายเรื่องตราสัญลักษณ์ (ยี่ห้อ) เดียวกัน งบประมาณมาตรฐานเดียวกัน การรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากกลุ่มเครือข่ายเพื่อมาจำหน่าย และการตรวจสอบย้อนกลับโดยเครือข่าย กิจกรรมการแลกเปลี่ยนและอนุรักษ์พันธุ์ข้าว เรื่องการอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวระหว่างกลุ่ม ด้านการเป็นเครือข่าย/การประสานงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดร้านค้าและโรงเรียน

2) **แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน** มี 4 ประการ คือ (1) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน (2) แนวทางการสร้างเครือข่ายการตลาดและการกระจายพันธุ์ (3) การกำหนดประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของศูนย์ข้าวชุมชน และ (4) แนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

3. **ปัจจัยการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล** มี 2 ปัจจัยดังนี้

1) **ปัจจัยภายในการบริหารจัดการเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน** ประกอบด้วย

(1) กำหนดวิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

(2) การวางแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์ข้าวชุมชน

- (3) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน
- (4) การจัดหาแหล่งเงินทุน
- (5) การจัดการระเบียบข้อบังคับของศูนย์ข้าวชุมชน
- (6) พัฒนาบุคลากรตามกิจกรรมของศูนย์ข้าวชุมชน

2) ปัจจัยภายนอกในการบริหารจัดการเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย

- (1) การยอมรับคุณภาพเมล็ดพันธุ์
- (2) เทคโนโลยีของเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตพันธุ์ข้าว
- (3) ราคาพันธุ์ข้าวและคู่แข่ง
- (4) นโยบายและการสนับสนุนเครือข่ายจากภาครัฐ
- (5) การค้าเสรีในกลุ่มประเทศอาเซียน
- (6) การแข่งขันของประเทศคู่แข่ง
- (7) การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การอภิปรายผล

1. ขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน

จากผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูลที่ได้ขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน 6 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่าย การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน การวางแผนการพัฒนาเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การติดตามผลความก้าวหน้าแผนงานการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน และการประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนของ สัจจา บรรจงศิริและคณะ (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนพบว่า รูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนมี 8 ขั้นตอน เริ่มจากการสำรวจพื้นที่ การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด การประเมินศูนย์ข้าวชุมชนก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนา การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลภายหลังการพัฒนา ซึ่งผลการดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนดังกล่าวพบว่า ทุกศูนย์ข้าวชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นแต่เมื่อวิเคราะห์ผลการพัฒนาเครือข่ายจากการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนและการประเมินตนเองจากแบบประเมินตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่ทำการประเมินภายหลังจากพัฒนา พบว่าผลการดำเนินงานตามแผนถ้าแผนงานที่กำหนดไว้และศูนย์ข้าวชุมชนสามารถดำเนินการได้เองแล้วจะมีการ

ดำเนินการเป็นไปตามแผน แต่ถ้าต้องประสานกับภายนอกจะมีปัญหา เช่น เรื่องงบประมาณจากหน่วยงานสนับสนุน เรื่องบุคลากรที่มาส่งเสริม เป็นต้น สำหรับผลการประเมินตนเองจากแบบประเมินตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายโดยการประเมินภายหลังการพัฒนา ส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการตามตัวชี้วัดได้ค่อนข้างเกือบครบทุกประเด็นของตัวชี้วัดแต่มีบางประเด็นที่สมาชิกเกือบครึ่งยังไม่ได้มีการดำเนินการ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการตลาดของเครือข่ายเรื่องตราสัญลักษณ์ (ยี่ห้อ) เดียวกันถุงบรรจุมาตรฐานเดียวกันโดยเครือข่ายการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากกลุ่มเครือข่ายเพื่อมาจำหน่าย และการตรวจสอบย้อนกลับโดยเครือข่ายกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและอนุรักษ์พันธุ์ข้าวเรื่องการอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์ข้าวท้องถิ่นในเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวระหว่างกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่ได้มีการประชุมและสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย สำหรับด้านการเป็นเครือข่าย/การประสานงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดร้านค้าและโรงสีในเรื่องนี้สมาชิกเห็นว่าสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแทบจะไม่มีบทบาทต่อการผลิตและการตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวของเครือข่าย สำหรับร้านค้าและโรงสีสมาชิกเห็นว่าน่าจะเป็นอุปสรรคต่อการค้ามากกว่าเป็นโอกาสจึงไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร

2. กระบวนการเสริมสร้างเครือข่าย

เมื่อพิจารณากระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายจากการศึกษาตามขั้นตอนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายของ นฤมล นิราทร (2542) ที่จำแนกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย 3) ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน และ 4) ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์เห็นว่าได้ดำเนินการอยู่ในขั้นที่ 3) คือขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน โดยในขั้นตอนที่ศึกษาได้มีชี้แจงโครงการให้ศูนย์ข้าวชุมชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย รวมทั้งพิจารณาตัดสินใจเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน จากนั้นมีประชุมร่วมกันการสร้างความรู้ความผูกพันร่วมกัน การตกลงในความสัมพันธ์ต่อกัน กำหนดแผนทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หรือแลกเปลี่ยนกับองค์กรนอกกลุ่ม เช่น ศึกษาดูงาน เติญวิทยากรมาถ่ายทอดเพิ่มพูนความรู้ เป็นต้น อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่า เครือข่าย**กลุ่มศึกษาเรียนรู้** หากพิจารณาในประเด็นระดับการสร้างเครือข่ายก็เป็นขั้นตอนของ informal co-operation และจากการศึกษาของโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรตามโครงการพัฒนาไทย-เนเธอร์แลนด์ (2536) ได้สรุปประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของกลุ่มใน 7 ขั้นตอน กล่าวคือ

1) การรู้จักกลุ่ม/ขยายแนวคิดเรื่องกลุ่ม

2) การประชุมกลุ่ม เริ่มต้นเครือข่าย เป็นการกระตุ้นให้กลุ่มต่างๆ เห็นความสำคัญและสนใจที่จะมาพบกัน เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกันให้มากขึ้น ทำให้ทราบแนวคิดซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสนิทสนม ความเป็นเพื่อนระหว่างกลุ่ม

3) กำหนดวัตถุประสงค์แผนงานของเครือข่าย เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงปัญหาของแต่ละกลุ่มเรื่องต่างๆ

4) การทดลองทำกิจกรรมร่วมกันของเครือข่าย

5) สร้างความชัดเจนของงานที่ทำร่วมกันของเครือข่าย โดยการกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนของเครือข่าย คัดเลือกคณะกรรมการ ตั้งกฎกติกาาร่วมกัน กำหนดช่วงเวลาของการพบกัน

6) การพัฒนาเป็นองค์กร โดยคณะกรรมการและสมาชิกต้องตัดสินใจร่วมกันว่าจะอยู่ในรูปแบบใด

7) การก้าวต่อไปขององค์กรเครือข่าย เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรของเกษตรกรที่มีการพึ่งตนเอง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปว่าจากกระบวนการสร้างเสริมเครือข่ายของศูนย์ข้าวชุมชนที่ศึกษา เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่พัฒนานั้นอยู่ในขั้นตอนที่ 4 คือมีการทดลองทำกิจกรรมร่วมกันของเครือข่ายโดยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ แต่ยังไม่ถึงการสร้างความชัดเจนของงานที่ทำร่วมกันของเครือข่าย โดยการกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนของเครือข่าย คัดเลือกคณะกรรมการ ตั้งกฎกติกาาร่วมกัน กำหนดช่วงเวลาของการพบกัน เหตุผลที่เครือข่ายที่พัฒนานั้นไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มรูปแบบนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกด้านบทบาทของภาครัฐ ดังที่ อมรวิรัช นาคทรพ (2546) พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547) สันติ อุทัยพันธ์ (2546) และปาน กิมปี (2540) ที่กล่าวตรงกันว่า ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายของการเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่มีวิสัยทัศน์ ไม่มีทิศทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่าย ยังไม่มีกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ภาครัฐควรเข้ามาเป็นส่วนประสานงานเครือข่าย มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนบางกิจกรรมของเครือข่าย มิใช่เป็นแค่การระดมคนมาประชุมร่วมกันแต่เพียงอย่างเดียว ดังที่ ธนา ประมุขกุล (2544) กล่าวเอาไว้ว่า การจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉยๆ เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกันย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาต่อกันเป็นกำแพง โดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของ **การลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย** และไม่ใช้การรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายถุงใส่อิฐให้

โตขึ้นเพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น แต่กองอิฐในถุงก็ยังวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการฝึกกำลัง ในลักษณะที่มากกว่า $1+1=2$ แต่ต้องเป็น $1+1 > 2$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน

3. การเชื่อมโยงเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่า การเชื่อมโยงระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนกับเครือข่ายกับองค์กรต่างๆ ยังเป็นลักษณะเฉพาะกิจไม่ได้มีนโยบายที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ยังไม่ได้มีกลยุทธคร่อมองค์กร คือการเรียนรู้จากจุดแข็งซึ่งกันและกัน และการแนะนำปรับปรุงจุดอ่อนเพื่อฝึกกำลังกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน แนวทางในการปรับปรุงคือพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนให้เป็นเครือข่ายที่มีการกำหนดนโยบายร่วมกันของ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน กองวิศวกรรมการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร เพื่อการตลาด เพื่อ **รวมพลังพัฒนาศักยภาพ** ศูนย์ข้าวชุมชนให้มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง มีกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นมาตรฐานทุกศูนย์ข้าว มีการกำหนดราคาาร่วมกัน แบ่งโซนการตลาดมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวต่างๆ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับศูนย์ข้าวชุมชนอื่น แลกเปลี่ยนข้อมูลการผลิต การตลาด แลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต วางแผนการผลิตร่วมกันวางแผนการตลาดร่วมกัน ไม่แข่งขันตัดราคากันเอง มีการสร้างระบบควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เรื่องหีบห่อให้เป็นที่เชื่อถือยอมรับของชาวนา เพราะการฝึกกำลังกันเป็นเครือข่าย สามารถจะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เป็นจุดแข็ง ปรับปรุงแก้ไขประเด็นที่เป็นจุดอ่อน หยิบยืมแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันได้ ที่สำคัญสมาชิกที่มีหนี้สินต้องขายข้าวก่อนถึงฤดูการซื้อพันธุ์ข้าวจะได้รับการช่วยเหลือ รับจำนำพันธุ์ข้าวจากศูนย์ที่มีผลกำไร

4. ปัจจัยการสร้างเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูลปัจจัยในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจุบันที่เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล ยังขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายในเรื่องการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา เอาไว้ในประเด็นปัจจัยการสร้างเครือข่าย พบว่า โดยทั่วไปเครือข่ายจะเกิดขึ้นมา

จากความต้องการจำเป็นบางอย่างของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรจำนวนหนึ่ง ซึ่งความต้องการจำเป็นดังกล่าว จะถูกนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของเครือข่ายแต่ก็มีเครือข่ายบางแห่งไม่เคยมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนไว้เลยเมื่อเครือข่ายไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนบุคคลหรือองค์กรสมาชิกที่มีความเข้มแข็งกว่าก็มีโอกาสเข้ามาครอบงำชักจูงเครือข่าย ไปในทางที่เป็นประโยชน์เฉพาะกับบุคคลหรือ องค์กรที่มีอำนาจมากกว่านั่นเอง นอกจากนี้การไม่มีวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ชัดเจนยังทำให้การ ติดตามประเมินผลเครือข่ายไปได้ยากเพราะไม่รู้ว่าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ตรงไหนอีกทั้งเป็นการ ยากที่จะคงไว้ซึ่งประโยชน์ของมวลสมาชิก เครือข่ายลักษณะนี้ให้ผลต่อสมาชิกที่สามารถวัดได้นั้นน้อยมาก ดังนั้นปัจจัยในการกำหนดวิสัยทัศน์ ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชน ให้ประสบ ความสำเร็จในระดับใด เมื่อไร และมีกลยุทธ์ ตลอดจนเรื่องที่จะทำให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้นอย่างไร จึง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2555) กล่าวถึงปัจจัยต่อมาคือการครอบงำ เครือข่ายสามารถถูก ครอบงำได้โดยง่ายจากองค์กรกลุ่มผลประโยชน์หัวคะแนนนักการเมือง นักวิชาการหรือผู้มีอิทธิพลอื่น ๆ บ่อยครั้งที่เครือข่ายเริ่มจากคนไม่กี่คนหรือองค์กรหนึ่งที่ต้องการหาคนที่มีความใจตรงกันมาเป็นพวก สถานภาพ สมาชิกและกิจกรรมเครือข่ายจึงเป็นไปตามความพอใจของกลุ่มผู้ก่อตั้งหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลครอบงำ เครือข่ายความอิจฉาริษยาและความพอใจกันระหว่างบุคคลหรือองค์กรอาจนำไปสู่การแยกตัวออกมา อย่างเด็ดขาดของบางคนหรือบางองค์กร เมื่อกระบวนการครอบงำเริ่มขึ้นเป็นเรื่องยากที่จะหยุดเพราะ สมาชิกภาพหน้าที่ของเครือข่ายและระเบียบวาระการประชุมเครือข่ายถูกควบคุมโดยกลุ่มฯ หนึ่งบุคคลหรือ องค์กรที่รู้สึกว่าจะถูกครอบงำหรือถูกกีดกันมีโอกาสน้อยมากที่จะเปลี่ยนแปลงเครือข่ายคนพวกนี้อาจเลิกล้ม เกี่ยวกับกิจการของเครือข่ายหรืออาจก่อวินาศกรรมและเป็นปรปักษ์อย่างรุนแรงกับเครือข่ายเมื่อไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงอะไรในเครือข่ายได้เขาก็อาจแยกตัวออกไปสร้างหรือเข้าร่วมในเครือข่ายกัน

การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล ยังมีปัญหาในเรื่องขาดงบประมาณในการ ขยายเครือข่าย การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายการตลาด และมีกลยุทธ์ ที่จะผลักดันโครงการนี้ให้เป็นนโยบายของ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ถ้าหากว่าศูนย์ข่าวชุมชน ไม่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ที่ชัดเจนก็อาจจะโดนครอบงำจากนักการเมืองท้องถิ่นได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนจากผลวิเคราะห์สรุปจุดอ่อน จุดแข็ง ภาวะคุกคาม และโอกาสในการพัฒนาที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่จำเป็นจะต้อง พัฒนาเครือข่ายศูนย์ข่าวชุมชนของจังหวัดโดยสร้างเครือข่ายศูนย์ข่าวแต่ละอำเภอโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1) จัดประชุมระดมสมองวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งสำหรับปัจจัยภายใน ภาวะคุกคามและโอกาสพัฒนาสำหรับปัจจัยภายนอก

2) กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ โดยการปรับปรุงจุดอ่อน

3) เขียนรายละเอียดเรื่องที่จะทำ (initiative) แต่ละกลยุทธ์

4) กำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมมีความสามารถ

5) ประเมินระยะเวลาการทำงานแต่ละเรื่องที่จะทำ (initiatives)

6) หาข้อมูลสถิติเดิม (base line data) แต่ละเรื่องที่จะทำ (initiatives)

7) จัดทำตัวชี้วัด (key performance indicator) I

8) คำนวณ งบประมาณ

9) การพัฒนาความรู้ของผู้รับผิดชอบตัวชี้วัดนั้นๆ โดยการกำหนดหน้าที่งาน กำหนดความรู้ที่ต้องใช้กำหนดทักษะทางเทคนิค ทักษะการบริหารจัดการ ประเมินความรู้ความสามารถ

10) จัดทำแผนการฝึกอบรมผู้รับผิดชอบในแต่ละตัวชี้วัด จัดการอบรมโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีการประเมินความรู้หลังจากการฝึกอบรม

11) การทบทวนการบริหาร (management review) ประจำเดือนโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุที่ไม่ได้เป้าหมาย

12) ปรับปรุงแก้ไขปรับแผนงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดได้

การแก้ไขปัญหที่สำคัญที่สุดในกลยุทธ์อันดับแรก คือการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตให้ชาวนาสมาชิกศูนย์ข่าวชุมชนให้มีกำไรเพื่อดึงดูดใจให้ชาวนาสมาชิกหันมาปลูกพันธุ์ข้าวจำหน่าย และกลยุทธ์อันดับต่อมาคือการสร้างเครือข่ายรวมพลังศูนย์ข่าวชุมชนเพื่อกำหนดราคาร่วมกัน เพราะจากสองกลยุทธ์จะสามารถลดต้นทุนเพิ่มรายได้และมีราคาขายรายได้ที่ยั่งยืน

1.2 การสร้างเครือข่ายด้วยเว็บไซต์ จากฐานข้อมูลระดับการศึกษาของตัวแทนศูนย์ข่าวชุมชนในบทที่ 4 ได้ชี้ให้เห็นว่า มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่หก ร้อยละ 34.78 รวมกับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 23.91 รวมกับ ปริญญาตรี ร้อยละ 4.34 ทั้งสิ้นรวมกันร้อยละ 63.03 นอกนั้นเป็นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 28.26 เป็นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 8.69 แสดงให้เห็นว่าศูนย์ข่าวชุมชนมีระดับความรู้เพียงพอ

ต่อการนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ ดังนั้นจึงขอเสนอการนำผลวิจัยไปใช้ในครั้งนี้ด้วยการสร้างเครือข่าย ศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูลโดยจัดทำ เว็บไซต์ศูนย์ข้าวประจำอำเภอ

1.3 การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ หรือคลัสเตอร์ (cluster) ศูนย์ข้าวชุมชน จากการวิจัย โครงการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในเขตลุ่มน้ำมูล ในครั้งนี้ได้ข้อสรุปว่าการผลักดันศูนย์ข้าวชุมชนกันให้เป็นเครือข่ายนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่ง แต่เมื่อพิจารณาถึงความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นหลังจากโครงการจบไปแล้ว จะพบว่ายังไม่มีหลักประกันใดๆ ที่จะมีการนำเอาผลการศึกษาและกลยุทธในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนที่แนะนำเอาไว้ไปใช้ต่อได้เอง อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ หลายภาคส่วน หากปราศจากความร่วมมือช่วยเหลือที่จริงจังจากหน่วยงานดังกล่าวแล้วความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ยากยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะโครงการอีกแนวทางคือ การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจแบบคลัสเตอร์ศูนย์ข้าวชุมชนดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) รูปแบบของคลัสเตอร์ศูนย์ข้าวชุมชน มีลักษณะของการรวมกลุ่มของศูนย์ข้าวชุมชนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน และยังหมายรวมถึง ผู้ให้บริการสถาบันสนับสนุนต่างๆ และหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาของคลัสเตอร์ด้วย

2) องค์ประกอบของคลัสเตอร์ การที่จะให้คลัสเตอร์แต่ละกลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องคลัสเตอร์นั้นควรมีองค์ประกอบดังนี้

(1) ภาคเอกชน: ประกอบไปด้วยสมาชิกซึ่งดำเนินธุรกิจอันเป็นแกนหลักของคลัสเตอร์นั้น และมีความร่วมมือจากธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำเช่น ศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในแต่ละจังหวัด กลุ่มโรงสีในแต่ละจังหวัด เป็นต้น

(2) สถาบันการเงิน: เพื่อเป็นพื้นฐานด้านทรัพยากรทุน เช่น กลุ่มสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดในแต่ละจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

(3) สถาบันการศึกษาองค์กรผู้ให้บริการ และ สถาบันวิจัยและพัฒนา: เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรมนุษย์และนวัตกรรมการผลิต

(4) ภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง: ให้การสนับสนุนและร่วมมือผ่านทาง นโยบาย/มาตรการ/กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้คลัสเตอร์จะมีอุปสงค์เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ มียุทธศาสตร์ที่แน่ชัด มีการเชื่อมโยงทั้งในแนวตั้งและแนวนอน และต้องส่งเสริมการเปิดกว้างทางการค้า โดยมีหัวใจอยู่ที่ “ความ

ร่วมมือ” ของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นสำคัญในการร่วมมือในลักษณะของคลัสเตอร์คือ ตรงไหนที่ร่วมมือกันได้ (เพื่อไปแข่งกับผู้อื่น) ก็ร่วมกัน ตรงไหนที่ยังต้องแข่งขันก็ยังคงแข่งขันต่อไป เพียงแต่จะต้องแข่งขันกันอย่างสร้างสรรค์ เช่น แข่งขันกันพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือ แข่งขันกันปรับปรุงกระบวนการผลิต มิใช่แข่งขันกันด้วยการตัดราคาคู่แข่งโดยที่ไม่ได้ลดต้นทุน

3) ขั้นตอนในการพัฒนาคลัสเตอร์

- (1) กระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดการรวมกลุ่ม
- (2) วิเคราะห์สถานการณ์ของคลัสเตอร์
- (3) จัดทำยุทธศาสตร์
- (4) นำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 การวิจัยแนวทางการขยายเครือข่ายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ด้วยการกำหนดโมเดล และกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการเป็นต้นแบบ (prototype)

2.2 การวิจัยในระยะยาวเพื่อศึกษาถึงความยั่งยืนของเครือข่ายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การวิจัยแนวทางการบริหารจัดการขยายเครือข่าย ที่เน้น

- 1) การกำหนดภาพรวมอนาคตด้วย scenario planning ของเครือข่าย
- 2) การทำ brains forming เริ่มต้นจากแกนนำและตรวจสอบความเห็นชอบจากสมาชิก ร่องลงมาในเรื่องของการมองภาพจากภายนอก (เน้นการตลาดนำ) เข้ามา (เน้นนวัตกรรม)
- 3) ตัวชี้วัดที่เน้นความแตกต่างของรายได้ และคุณภาพชีวิต ตามเกณฑ์ จปฐ

2.4 การวิจัยแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการขยายเครือข่าย ด้วยการมี strategy map ที่ใช้ BSC และขั้นตอนดำเนินการ

บรรณานุกรม

กลุ่มส่งเสริมการผลิตข้าว มปป. ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพฯ
 ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2555) การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2555 จาก <http://www.google.co.th/url>

โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรตามโครงการพัฒนาไทย-เนเธอร์แลนด์ (2536) **คู่มือการ**

ทำงานกับเกษตรกรรายย่อยโดยกระบวนการกลุ่ม กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร
ธนา ประมุขกุล (2544) **การพัฒนาเครือข่ายสื่อบุคคลเพื่อการประชาสัมพันธ์**. สาขาวิชานิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นฤมล นิราทร (2542) **การสร้างเครือข่ายการทำงาน คู่มือ** (เอกสารอัดสำเนา)

ปาน กิมปี (2540) **การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของ**

ชุมชน วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยบัณฑิต พัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547) **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ :

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).

สัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2549) **การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน** นนทบุรี : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

สันติ อุทัยพันธุ์ (2546) **การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการแก่**

กองทุนหมู่บ้านของเครือข่าย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล จังหวัดขอนแก่น.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
นนทบุรี

อัจฉรา จิตตลดากร และคณะ (2549) **โครงการวิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา**

ปรับปรุงและสร้างมูลค่าเพิ่มกับกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร อาหารจากไร่จนถึงผู้บริโภคภายใต้

องค์ประกอบของสายโซ่แห่งคุณค่าอาหาร (food value chain) นนทบุรี: มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย (2549) **ศูนย์ข่าวชุมชนทางรอดของชาวนาไทย**. เอกสารประกอบ

ปาฐกถาพิเศษในการสัมมนา เรื่อง การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช

อมรวิทย์ นาครทรรพ (2546) **การพัฒนานโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี**

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

เรื่องที่ 3

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม Form of communication to create the image of a local leader in Nakhon Pathom

นางมนัสชนก สุรัชกุลวัฒนา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

konnarak2499@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษารูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม และ 3) เพื่อศึกษาการนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกนายกเทศมนตรี จำนวน 3 คน และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพฤติกรรมสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารได้แก่ ปัจจัยเรื่องงบประมาณ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของสื่อ ปัจจัยด้านข้อดีข้อเสียของสื่อ ปัจจัยด้านความเหมาะสมกับข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ปัจจัยด้านความสะดวกและความพร้อมของนายกเทศมนตรีตำบล ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของกลุ่มชาวบ้าน ปัจจัยด้านการเป็นสื่อที่สร้างความจดจำที่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ส่วนรูปแบบการสื่อสารสามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน และการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประเด็นสุดท้ายคือการนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนารูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ

คำสำคัญ ภาพลักษณ์ ผู้นำท้องถิ่น รูปแบบการสื่อสาร

Abstract

The objectives of this research were to study the forms of communication to create the image of local leader in Nakorn Pathom and to study the motivation to use forms of communication factors, the forms of communication that used to build the image of the local leaders. The researcher collected data by in-depth interview with 3 mayors and observation without participation in the communication activities of local leaders for 1 week.

The results of this research were as follows; the motivation to use forms of communication factors were factor of budget, media efficiency factor, media pros and cons factor, appropriation of information factor, concordance with local environment, convenience and preparedness of district mayor factor, villagers' level of education factor, the media of being a great recognition for local residents factor.

The forms of the communication can be concluded in 3 forms: interpersonal communication, mass media communication, and official and unofficial conference. The last mentioned was to use the forms of communication to build the image of local leaders. The benefit of this research was to develop the forms of communication of local leaders in Nakhon Pathom to be more efficient and compliant with the lifestyle of the people in the community.

Keywords Image, Local Leaders , Forms of Communication

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน โดยมนุษย์จะทำการสื่อสารตลอดเวลาเพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนแสวงหาข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น รูปแบบการสื่อสารกับการสร้างภาพลักษณ์ผู้นำจึงมีความสัมพันธ์กัน โดยรูปแบบการสื่อสารที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำให้กับบุคคลบางคนหรือคนบางกลุ่ม ในขณะที่ผู้นำก็สามารถนำรูปแบบการสื่อสารมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับคนในท้องถิ่นเพื่อนำคนในท้องถิ่นของตนให้เดินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้คนในท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชนนั้นอย่างมั่นคง

การสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่บุคคล องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมาก การสร้างภาพลักษณ์ทำให้เกิดความ น่าเชื่อถือและความศรัทธาแก่ประชาชนในจังหวัด การสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นผ่านช่องทางการ สื่อสารอื่น เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต ฯลฯ ผู้นำท้องถิ่นที่โดดเด่นและมีคน รู้จักกันมาก มักจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนออกข่าวประชาสัมพันธ์ ความดีหรือผลงานของตน เพราะหากผู้นำท้องถิ่นมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สายประชาชนมากมายขนาด ไหน แต่ถ้าสื่อไม่มีการลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนส่วนใหญ่ทราบก็ไม่มีประโยชน์ จึงไม่แปลก ใจที่จะเห็นผู้นำท้องถิ่นหลายคนเป็นเจ้าของสื่อในท้องถิ่นเอง หรือยอมลงทุนที่จะทำธุรกิจสื่อต่างๆ ที่การทำ สื่อบางประเภทอาจขาดทุนหรือกำไรน้อย แต่ก็จำเป็นต้องทำ ผู้นำท้องถิ่นหลายท่าน เช่น อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศบาลตำบล ต้องซื้อเวลาและพื้นที่สื่อในการจัดรายการ วิทยุหรือโทรทัศน์ด้วยการเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์หรือใช้สื่อมวลชนประเภทอื่นประกอบ เพราะการ จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ ถือว่าได้เปรียบมากกว่าผู้นำท้องถิ่นคนอื่นที่มี นักข่าวช่วยประชาสัมพันธ์เขียนข่าวให้ พูดให้ ก็เนื่องมาจากนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นั้นได้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นผ่านสื่อไปยังประชาชนได้โดยตรง ปัจจุบันทฤษฎีด้านการตลาดได้นำมาใช้ในการเมืองมากขึ้น การสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่นผ่านการตลาดจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จ การทำการตลาดการเมืองที่ดีนั้น จะต้องมีการจัดการด้านสื่อ คอยช่วยทำข้อมูล ทำวิจัย ทำโพสต์ในเรื่องต่างๆ มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ว่า ควรจะให้ผู้นำท้องถิ่นที่ทำการตลาด การเมือง พูดเมื่อไร เวลาไหน เพราะหากผู้นำท้องถิ่นไม่มีประเด็นในการนำเสนออีกก็จะไม่เป็นที่สนใจของ สื่อมวลชนและก็ไม่เป็นข่าว การทำการตลาดการเมืองจึงต้องมีงบประมาณ การควบคุม การประเมิน ผลงาน การตรวจสอบ (อ้างใน พนิดา ประยูรศิริ : 2541)

ดังนั้นการใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับคนในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาช่วยสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้นำในท้องถิ่นได้ แต่การสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นนั้นต้องสร้างทั้งตอนที่มี อำนาจอยู่ในตำแหน่งและสร้างตอนที่ไม่ได้อยู่ในตำแหน่ง เช่น เมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งก็ต้องนั่งรถตระเวนไป พบปะประชาชนคอยให้ความช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดหรือท้องที่ต่างๆ เพื่อเก็บคะแนนในการเลือกตั้ง ในครั้งต่อไป จึงเห็นได้ว่าการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะทำให้ ผู้นำท้องถิ่นผู้นั้นชนะการเลือกตั้งหรือเป็นที่ยอมรับและเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน สำหรับการสร้าง

ภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นนั้นต้องอาศัยสื่อ อาศัยสถานการณ์ทางการเมืองในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นด้วย (อึ้งใน อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี : 2549)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้นำท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาการนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น

นิยามศัพท์

ภาพลักษณ์ (Image) หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคล ภาพในใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมบวกกับความรู้สึนึกคิดที่เกิดขึ้นในใจ หรือ ภาพในใจที่บุคคลรับรู้ต่อบุคคล สถาบันและสถานที่ต่างๆ ภาพลักษณ์นี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะและเวลาที่ผ่านมา

ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้นำท้องถิ่น ก็คือ นายกเทศบาลตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประชาชน

รูปแบบการสื่อสาร หมายถึง วิธีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และความคิดเห็นระหว่างนายกเทศบาลตำบลกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น รวมถึงการสื่อสารในลักษณะต่างๆ เพื่อถ่ายทอดคำพูด ความคิด ความรู้สึกตลอดจนข้อมูลข่าวสาร ในที่นี้หมายถึงรูปแบบหรือเครื่องมือการสื่อสารที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นจาก 3 เทศบาลตำบล ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ เทศบาลตำบลลำพญา อำเภอบางเลน เทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล เทศบาลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาสามารถนำไปพัฒนารูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2. ผลจากการศึกษาทำให้ทราบถึงบทบาทและความสำคัญของการสื่อสารที่มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

3. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางให้จังหวัดใกล้เคียงศึกษารูปแบบและวิธีการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ในการเป็นผู้นำท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น รูปแบบการสื่อสาร และการนำรูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นไปใช้ในการสื่อสาร โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) และใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นวิธีเสริมเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับจากการจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสังเกตในแต่ละเทศบาลว่าส่งผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างไรต่อประชาชนในท้องถิ่นเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอย่างครบถ้วนมากที่สุด

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนายกเทศมนตรีตำบล จำนวนทั้งสิ้น 3 คน เป็นเพศชาย ทั้ง 3 คน ส่วนใหญ่ มีอายุ 47 ปีขึ้นไป มีการศึกษาที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน อีกคนหนึ่งจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยรวมดำรงตำแหน่งนายกเทศบาลตำบล มาแล้วประมาณ 2-12 ปี ก่อนที่จะได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศบาลตำบล เคยทำธุรกิจส่วนตัวมาก่อน ได้แก่ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ค้าขาย และทำการเกษตร (เลี้ยงกุ้ง) มาก่อน

โดยสรุป นายกเทศบาลตำบลทั้ง 3 คน บางคนเคยมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก่อนที่จะได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศบาลตำบล ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพทางการสมรส มีทั้งโสด สมรส และหย่าแล้ว ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครปฐมทั้งสิ้น และส่วนใหญ่เป็นคนที่ทุกคนในตำบลรู้จักดี

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารของนักรการเมืองท้องถิ่น

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **รูปแบบการสื่อสารของนักรการเมืองท้องถิ่น** รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นสามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) 2. การสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสาร (Communication) 3. การสื่อสารผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ (Formal Meeting and Informal Meeting) ดังนี้ **การสื่อสารแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล** (Interpersonal Communication) มีบุคคลเป็นสื่อในการสื่อสารและใช้ “คำพูด” เป็นพาหะสำคัญในการสื่อสาร ซึ่งสามารถนำเสนอในรูปแบบดังนี้ (1) การพูดคุยเป็นการส่วนตัวแบบเห็นหน้าค่าตากันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Face to Face) (2) การอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำท้องถิ่น (3) การพูดคุยปฏิสัมพันธ์เวลาที่มีการพบปะกับชาวบ้านในท้องถิ่น (4) การพูดคุยกับชาวบ้านเวลาไปร่วมกิจกรรมประจำปีหรือกิจกรรมของชุมชน (5) การเข้าไปสำรวจความต้องการของชุมชน (6) การจัดเทศบาลสัญจรทุกเดือน, ทุก 3 เดือน, **การสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ** (Communication) สามารถจำแนกเป็นรูปแบบการสื่อสารได้แก่ (1) เสียงตามสาย (2) วิทยุกระจายเสียง วิทยุท้องถิ่น (3) สื่อสิ่งพิมพ์ (4) เคเบิลท้องถิ่น (5) อินเทอร์เน็ต, **การสื่อสารผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ** (Formal Meeting and Informal Meeting) สามารถนำเสนอในรูปแบบการสื่อสารได้ดังนี้ (1) การสื่อสารผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการ (Formal Meeting) (2) การสื่อสารผ่านการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (informal communication)

2. ประสิทธิผลของการสื่อสารระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับชาวบ้าน

ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของการสื่อสารกับชาวบ้านอยู่ในระดับสูง อีกทั้งความชัดเจน ความสม่ำเสมอและความต่อเนื่องของข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกไปยังประชาชนในท้องถิ่นมีความชัดเจน ไม่กำกวม ประกอบกับความเหมาะสมของเนื้อหาข่าวที่ส่งออกไปด้วย

3. กิจกรรมที่ผู้นำท้องถิ่นจัดให้ชาวบ้านหรือกิจกรรมที่ผู้นำเข้าไปมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน

ผลจากการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่ผู้นำท้องถิ่นจัดให้กับชาวบ้าน เช่น โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่ หรือกิจกรรมที่นายกเทศบาลตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน เช่น งานศพ งานแต่ง งานวันสงกรานต์ งานปีใหม่ งานประจำปี เป็นกิจกรรมที่นายกเทศบาลจัดให้ชาวบ้านในชุมชนนั้น เช่น โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งเทศบาลตำบล ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อนำชาวบ้านในชุมชนไปดูงานนอก

สถานที่ เป็นกิจกรรมที่พาสมาชิกเทศบาล อสม. อบพร. กลุ่มแม่บ้าน ประชาชนชุมชน หรือแม้แต่คนชรา ในตำบล ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ชาวบ้านมีความพึงพอใจอย่างมาก ต่อความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้กิจกรรมที่นายกเทศบาลตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมกับชาวบ้านได้แก่ งานแต่งงาน งานศพ งานวัน สงกรานต์ งานปีใหม่ งานประจำปีของเทศบาล

4. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่น

ส่วนปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการพิจารณาเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัย ด้านงบประมาณ ด้านประสิทธิผลของสื่อ ด้านข้อดีข้อเสียของสื่อ ด้านความเหมาะสมของข้อมูลข่าวสาร ด้านความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ด้านความสะดวกและความพร้อมของนายก เทศบาลตำบล ด้านการเป็นสื่อที่สร้างความจดจำที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ปัจจัยด้านการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนปัจจัยด้านความสะดวกและความพร้อมของนายกเทศบาลตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ของปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการพิจารณาเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของนายกเทศบาลตำบล

5. การนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น

ในเรื่องของการนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นนั้นสามารถ จำแนกรูปแบบการนำไปใช้ตามที่เกิดจาก ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และ ผู้รับสาร โดยนายก เทศบาลตำบลเห็นว่า รูปแบบการนำไปใช้ขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร ซึ่งไม่ ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นเนื่องจากส่วนใหญ่การทำงานของสำนักงานเทศบาล ให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นหลัก และตระหนักถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนายกเทศบาลกับ ประชาชนซึ่งเป็นคะแนนเสียงของตน ถ้านายกเทศบาลไม่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี กับประชาชนก็อาจไม่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกเทศบาลตำบลในสมัยต่อไป

บทสรุป

จากการอภิปรายผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่น

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านประสิทธิผลของสื่อ ปัจจัยด้านข้อดีข้อเสียของสื่อ ปัจจัยด้าน ความเหมาะสมของข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ปัจจัยด้าน

ความสะดวกและความพร้อมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยด้านการเป็นสื่อที่สร้างความจดจำที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ปัจจัยด้านการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนปัจจัยด้านความสะดวกและความพร้อมของนายกเทศบาลตำบล ขึ้นอยู่ความสามารถในการทำงานของนายกเทศบาลตำบล เนื่องจากเป็นความสามารถที่จะสละเวลามาให้ชาวบ้านในเขตเทศบาลนั้นได้มากหรือน้อยเพียงใดหลังจากงานประจำที่ทำอย่างสม่ำเสมอแล้ว

2. รูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้นำท้องถิ่น

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 3 รูปแบบ (1) การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face) เป็นการสื่อสารที่คู่สื่อสารสามารถเห็นหน้าค่าตากันระหว่างการสนทนาและใช้คำพูดเป็นพาหนะในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร หรือการพูดต่อกันไป ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารแบบเผชิญหน้า หรือการสื่อสารระหว่างบุคคล นอกจากนั้นนายกเทศบาลยังใช้การลงพื้นที่เพื่อเข้าถึงชาวบ้านโดยพูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนต่างๆ โดยสอบถามถึงความต้องการของชาวบ้าน รูปแบบการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน (Face to Face Communication) จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้นำท้องถิ่นนิยมใช้มากที่สุดในการสื่อสารกับชาวบ้าน (2) การสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสาร (Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออินเทอร์เน็ต รูปแบบการสื่อสารประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถจากผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้บางชุมชนไม่สามารถจัดตั้งช่องทางการสื่อสารของชุมชนได้ นอกจากนั้นช่องทางการสื่อสารบางอย่างก็ไม่เหมาะกับการศึกษาของผู้รับสารโดยเฉพาะคนชรา คนที่มีการศึกษาน้อย และคนที่มีปัญหาทางสายตาจะไม่สามารถรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ได้ ส่วนสื่อในรูปแบบเสียงตามสาย วิทยุกระจายเสียง เป็นการสื่อสารที่ผู้นำท้องถิ่นพยายามจัดทำให้ครบทุกจุดในเขตเทศบาล เพื่อต้องการให้มีการสื่อสารกันภายในหมู่บ้านของตนเพื่อรับทราบข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ดังนั้นเนื้อหาของข่าวสารที่ส่งผ่านเสียงตามสาย วิทยุชุมชน เคเบิลท้องถิ่น จะสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านมากกว่าสื่ออื่น ส่วนสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่ออีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่เป็นที่นิยมในท้องถิ่นเนื่องจากปัญหาการศึกษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงของสัญญาณ (3) การประชุมระหว่างนายกเทศบาลตำบลกับผู้นำในท้องถิ่นและ/หรือสภาเทศบาล ซึ่งสามารถแบ่งเป็นการประชุมอย่างเป็นทางการ (Formal Meeting) และการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Meeting) การประสานงานระหว่างนายกเทศบาลตำบลเป็นทั้งการประสานงานใน

แนวดิ่ง (Vertical) เป็นการประสานงานจากนโยบายของผู้นำจังหวัดผ่านข้าราชการรวมถึงนายกเทศบาลไปยังประชาชนในท้องถิ่นและการประสานงานในแนวนอน (Horizontal) เป็นการประสานงานระหว่างผู้นำท้องถิ่นด้วยกันเอง เป็นการไหลของข่าวสารที่ผ่านผู้นำความคิดหรือผู้นำท้องถิ่นไปยังประชาชน ซึ่งการยอมรับหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น การที่นายกเทศบาลได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นให้เป็นตัวแทนในการบริหารจัดการ พัฒนาท้องถิ่นนั้น ทำให้การบริหารจัดการงานต่างๆ จำเป็นต้องสำรวจความต้องการของชาวบ้านและกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

3. การนำรูปแบบการสื่อสารไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น

1. ผู้ส่งสาร (sender) นำรูปแบบการสื่อสารที่ผู้นำท้องถิ่นใช้ประจำคือการสื่อสารระหว่างบุคคลในการลงไปพบปะกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นการสื่อสารกันแบบเห็นหน้าค่าตากันมากเป็นส่วนใหญ่ อีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ทุกเดือนคือ เทศบาลสัญจร เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อนายกเทศบาล ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่น

2. สาร (message) หรือเนื้อหาข่าวสารที่ส่งออกไปยังชาวบ้านมีความชัดเจน น่าเชื่อถือ และเที่ยงตรง เนื้อหานั้นเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นเนื่องจากการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสำนักงานเทศบาล หรือประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับ ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติในแง่บวกที่มีต่อเทศบาล

3. ช่องทางการสื่อสาร (channel) ผู้นำท้องถิ่นเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับชาวบ้านในท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยในเรื่องงบประมาณเป็นสำคัญ เพราะการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารของนายกเทศมนตรี ต้องมีความเข้าใจในคุณลักษณะของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้ทุกชุมชน เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร ซึ่งส่งผลต่อการสร้างการจดจำที่ดีให้กับชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น

4. ผู้รับสาร (receiver) มีสำคัญต่อการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสาร เพื่อที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าใจในเนื้อหาข่าวสาร และเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารนั้น ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อนายกเทศบาลตำบล และต่อสำนักงานเทศบาลด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นนอกจากการเมืองท้องถิ่นซึ่งจะทำให้เห็นรูปแบบการสื่อสารในภาพรวมได้กว้างขึ้น
2. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดอื่นๆ ไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีนั้น เนื่องจากความช่วยเหลือและความกรุณาอย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร เบญจาทิกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม วรรณศิริ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ซึ่งให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้ความช่วยเหลือจนงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานการวิจัยครั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อไปไม่ช้าก็น้อย

บรรณานุกรม

- ชูศักดิ์ ชูช่วย (2533) **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิต
ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธัญชนก คล้ายสังข์ (2554) **ภาพลักษณ์ความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อสามชุกตลาดร้อยปีจังหวัด
สุพรรณบุรี** สารนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการ หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พนิดา ประยูรศิริ (2541) **ภาพลักษณ์ของนักการเมืองกับการยอมรับของประชาชน** วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปานตา ดรามิตร (2552) **รูปแบบการสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอปาย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน**
- สมฤทัย เสือปาน (2549) **รูปแบบการสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดสามชุก
จังหวัดสุพรรณบุรี**

เสถียร เชนประดับ (2540) **การสื่อสารกับการเมือง** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2549) **รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น** สนับสนุนโดยสำนักงาน
คณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

Berrigan, F.J. (1979) **Community Communications**, UNESCO.

Donald C. Rowat (editor) (1980) **International Handbook on Local Government Reorganization**.

London : Aldwych Press

Ronald L.Krannich (1978) **Mayors and Managers in Thailand** : The Struggle for Political Life in

Administrative Settings. Ohio : Ohio University

Roger E.M. (1963) **Diffusion and Innovations** (third edition). New York: Macmillan Publishing

Co., Inc

Roger E.M. (1976) **Communication and Development: critical perspectives**. Beverly Hills : Sage

Publishion

เรื่องที่ 4

คุณลักษณะนักสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

The Desirable Characteristics of Public Health Communicator of the people,

Mueng District, Uthaitхани Province

อาจารย์สรวิทย์ จบศรี สาขาวิชาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail : sarawut_hhh@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ทรรศนะ ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้ค่า t-test One-way ANOVA และหาค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับปานกลาง โดยเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด ด้านทัศนคติอยู่ในระดับมาก โดยมีทัศนคติต่อนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อมากที่สุด สำหรับความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการและความคาดหวังด้านสารมากที่สุด ด้านลักษณะทางประชากรที่ต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีแตกต่างกัน แต่มีทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

คำสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักสื่อสารสุขภาพ จังหวัดอุทัยธานี

Abstract

The Objectives of this quantitative research were to study media exposure, attitudes, requirement and expectation of public health communicators in the area of Mueng district, Uthaithani Province. The population of this research were 400 residents of Mueng district, Uthaithani by using multi-stage sampling. The tool of this research was questionnaire. The statistical analysis of this research were t-test, One-way ANOVA and Pearson correlation coefficient. The results of this research were media exposure of public was at the medium level; they mostly had been informed from public health officials. The attitude was at high level; the attitude toward health communicator in the aspect of media was at the highest level. For the requirement and expectation to health communicator was at high level; the requirement and expectation toward the aspect of message was at the highest level. The different characteristics of residents had media exposure from public health communicator differently but had attitudes, requirement and expectation of public health communicator were not different. The media exposure of the knowledge of health from public health communicator correlated with attitudes towards to public health communicator, Mueng district, Uthaithani.

Keywords : desirable characteristics, health communicators, Uthaithani

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับประชาชนทุกคนในประเทศเป็นอย่างมาก หากประชาชนเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ จะส่งผลให้ไม่มีความรู้ และมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ มากมาย ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์ กล่าวว่าคนไทยเสียชีวิต ประมาณหรือเท่ากับ 4 แสนเศษในแต่ละปี ปัจจุบันสาเหตุการตายของประชากรไทยได้เปลี่ยนไปจากเดิมมาก ในอดีตคนไทยตายมากเพราะโรคติดต่อที่แพร่ระบาดไปได้ทั้งทางน้ำ อากาศ หรือโดยพาหะนำโรคชนิดต่างๆ ปัจจุบันการตายของประชากรไทยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการกินอยู่และการใช้ชีวิตของตนเอง สาเหตุการตายที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ โรคเกี่ยวกับโรคหัวใจและหลอดเลือด มะเร็ง เอดส์ ความดันเลือด รวมทั้งอุบัติเหตุบนถนน โรคสมัยใหม่หลายอย่างสามารถป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้ด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนบุคคล เช่น พฤติกรรมการกินอาหาร การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การขับขี่ยานพาหนะ (ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์, 2555)

ดังนั้นในการสื่อสารสุขภาพต้องมีบุคคลที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจผ่านสื่อต่างๆ โดยเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “นักสื่อสารสุขภาพ” ซึ่งนักสื่อสารสุขภาพจะเป็นบุคคลในการผลักดันนโยบายเกี่ยวกับสุขภาพให้เป็นจริงได้ และจะต้องทำให้เกิดการผลักดัน “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาสูงสังคม” เพื่อให้กลไกสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันผลักดันให้สร้างนักสื่อสารสุขภาพและระบบการสื่อสารสุขภาพเป็นรูปธรรมขึ้น (พนา ทองมีอาคม และเพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญณกิจ, 2552) บทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของนักสื่อสารสุขภาพนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สุขภาพอย่างแท้จริง ตามคุณสมบัติกับคุณลักษณะ 5 ส. ของนักสื่อสารสุขภาพ (อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ, 2551) หากนักสื่อสารสุขภาพมีคุณลักษณะที่ดีจะช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี

ในการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพโดยปกติจะเป็นการทำงานโดยการดำเนินการจากพื้นที่ส่วนกลางขยายไปสู่ระดับภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งจังหวัดอุทัยธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการดำเนินการทางด้านสื่อสารสุขภาพ และยังมีนักสื่อสารสุขภาพในการให้ความรู้ด้านสุขภาพกับประชาชนผ่านสื่อต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งแพทย์ พยาบาล หมออบนาหม่ย นักวิชาการสาธารณสุข เกษตรกร นักประชาสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ฯลฯ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง คุณลักษณะนักสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ให้นักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สามารถปรับเปลี่ยนลักษณะทางด้านการสื่อสาร ให้เป็นที่พึงประสงค์สำหรับประชาชนมากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะนักสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสาร ทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพกับทัศนคติของประชาชนที่มี ต่อนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

นิยามศัพท์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะที่ควรจะเป็นของนักสื่อสารสุขภาพ อันทำให้นักสื่อสารสุขภาพโดดเด่นและแตกต่างจากบุคคลอื่นและสามารถทำการสื่อสารสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม 5 ส. ได้แก่ สื่อ สาร สาธารณะ สร้างสรรค์ และสุขภาวะ

นักสื่อสารสุขภาพ หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารด้านสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนของจังหวัดอุทัยธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นักประชาสัมพันธ์/ผู้ประกาศ และนักสื่อสารสุขภาพอื่นๆ

การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความถี่ความบ่อยในการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ในด้าน 5 ส. ได้แก่ สื่อ สาร สาธารณะ สร้างสรรค์ และสุขภาวะ โดยวัดความคิดเห็น ความรู้สึกในลักษณะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ความต้องการและความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพที่ควรมีในด้าน 5 ส. ได้แก่ สื่อ สาร สาธารณะ สร้างสรรค์ และสุขภาวะ โดยวัดจากความต้องการและความคาดหวังในระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทางด้านสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะให้เป็นที่พึงประสงค์ต่อกลุ่มประชาชนได้
2. นักสื่อสารสุขภาพได้ทราบคุณลักษณะที่ควรพัฒนา ปรับปรุง เพื่อใช้ในการสื่อสารให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนให้เข้าใจมากที่สุด

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 51,740 คน (ที่มา : สำนักบริหารทะเบียนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2553)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาด ไม่เกิน 5% ได้จำนวน 400 คน (อรสา ปานขาว 2548: 216-217) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยเริ่มจาก ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาโดยการจับสลากจำนวน 14 ตำบล ในสัดส่วน 1:3 ได้จำนวน 5 ตำบล ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร 5 ตำบลให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ขั้นตอนที่ 3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental random sampling) โดยการกระจายตามลักษณะประชากร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เพื่อให้มาซึ่งขนาดตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเขตที่กำหนดไว้ทั้ง 5 ตำบล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลด้านลักษณะประชากร

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท มากที่สุด

2) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักร้องสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากนักร้องสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.13 โดยมีการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.23 แต่มีการเปิดรับข่าวสารจากผู้นำชุมชนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.91

3) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อนักร้องสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติทั้งด้านสื่อ สาร สาธารณะ สวัสดิการ และสุขภาพอยู่ในระดับมากในทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.79 โดยมีทัศนคติด้านสื่อมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างคิดว่านักร้องสุขภาพในพื้นที่ใช้สื่อประกอบได้น่าสนใจ อ่านง่าย มีเนื้อหาและรูปภาพเหมาะสม ตัวอักษรและรูปภาพ

น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 3.86 แต่มีทัศนคติด้านสารน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างคิดว่านักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่นำเสนอเนื้อหาได้อย่างสม่ำเสมอ จับไวทันต่อสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.73

4) ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง ในด้านสารมากที่สุด คือ ต้องการและคาดหวังว่านักสื่อสารสุขภาพนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ จับไว เหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ทางด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.10 แต่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในด้านสร้างสรรค์น้อยที่สุด คือ ต้องการและคาดหวังว่านักสื่อสารสุขภาพคิดค้นนวัตกรรมการสื่อสารด้านสุขภาพใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.93

5) ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสาร ทัศนคติ ความต้องการ และความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานี

ลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานีแตกต่างกัน สำหรับลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานีไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีทัศนคตินักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีแตกต่างกัน และปัจจัยด้านรายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการและความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพกับทัศนคติของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพ

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นบุคคลที่สามารถให้คำแนะนำความรู้ได้โดยตรง มีความน่าเชื่อถือ และมีความเชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพเป็นพิเศษ ทำให้กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อดังกล่าวมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา อุปโยคิน และคณะ (2548) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ โดยขอคำปรึกษาเมื่อเจ็บป่วยหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ โดยเลือกที่จะปรึกษาแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด เนื่องจากมีความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ

ด้านสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากบุคคลดังกล่าวรับผิดชอบงานที่หลากหลาย ซึ่งการให้ความรู้ด้านสุขภาพของผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้ในประเด็นที่สำคัญ และเกิดเหตุการณ์ในภาวะวิกฤตถึงจะแจ้งให้ลูกบ้านทราบทันที ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารด้านสุขภาพในช่วงเกิดเหตุการณ์วิกฤตมากกว่า และต้องอาศัยการสื่อสารแบบปากต่อปาก ทำให้ในบางครั้งกลุ่มตัวอย่างอาจได้รับข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา จันทรสว่าง และคณะ (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อสารการรณรงค์ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้นำชุมชนจะทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลสื่อสารในรูปแบบการสื่อสารสองทาง และการสื่อสารปากต่อปาก (สื่อสารระหว่างบุคคล)

2) ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2549) พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักสื่อสารสุขภาพทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3) ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการและความคาดหวังในด้านสารมากที่สุด โดยคาดหวังว่านักสื่อสารสุขภาพจะนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ชับไว เหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องการและความหวังให้นักสื่อสารสุขภาพสนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ทางด้านสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์และการรวมกลุ่มนักสื่อสารสุขภาพ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดว่าคุณลักษณะเฉพาะของนักสื่อสารสุขภาพต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านสาร ที่ต้องมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ง่ายต่อการเข้าใจหรือนำไปปฏิบัติ ต้องมีความรู้ด้านทักษะการสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร คำบุญวัฒน์ และคณะ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้นักสื่อสารสุขภาพนำเสนอข้อมูลให้มีความถูกต้อง เข้าใจง่าย มีความสม่ำเสมอต่อเนื่อง และจริงจัง

4) ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสาร ทักษะคติ ความต้องการและความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพในอำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานี

ลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของปรมะ สตะเวทิน (2529: 107-113) กล่าวว่า บุคคลแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เกิดจากคุณสมบัติของผู้รับสาร และปัจจัยทางสังคมภายนอก และสอดคล้องกับแนวคิดของชวรัตน์ เชิดชัย (2527: 170-174) ที่ว่าผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาทและสถานภาพในสังคมของผู้รับสาร และเหตุผลในการรับข่าวสาร ซึ่งผู้รับสารมีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm, 1973: 240) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสารที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางด้านเพศ ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสาร ทักษะคติ ความต้องการและความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของเดอ เฟลอร์ (De fleur, 1970: 145-166) ที่ได้เสนอทฤษฎีกลุ่มสังคม โดยมีแนวคิดที่ว่าประชาชนที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน จะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพเหมือนกัน ทำให้มีทักษะคติ ความต้องการและความคาดหวังที่เหมือนกัน

5) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพกับทัศนคติของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ผลการทดสอบพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพจากนักสื่อสารสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ ปรีดิยาธร (2543) พบว่าการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อ

ข้อมูลข่าวสาร นั่นคือการที่ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพมากจะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อนักสื่อสารสุขภาพมากขึ้นตามไปด้วย

บทสรุป

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวังจากนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่าประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวังต่อนักสื่อสารสุขภาพในระดับมาก โดยลักษณะทางประชากรมีความแตกต่างจากการเปิดรับข่าวสาร แต่ไม่มี ความแตกต่างจากทัศนคติ ความต้องการและความคาดหวัง ยกเว้นปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน และปัจจัยด้านรายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการและความคาดหวังแตกต่างกัน สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การสื่อสารของนักสื่อสารสุขภาพยังอยู่ในระดับปานกลาง และสิ่งที่ประชาชนต้องการและคาดหวังจากนักสื่อสารในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีมากที่สุด คือ การที่นักสื่อสารสุขภาพนำเสนอเนื้อหาสาระน่าสนใจเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากนักสื่อสารสุขภาพในระดับปานกลาง ดังนั้นนักสื่อสารสุขภาพที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารด้านสุขภาพให้มีความต่อเนื่อง และเข้าถึงประชาชนมากขึ้น เนื่องจากข่าวสารด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ มีความตระหนัก และพฤติกรรมที่ดีในการดูแลสุขภาพของตนเอง อันเป็นการช่วยลดอัตราการเจ็บป่วยได้เป็นอย่างดี

2) จากผลการวิจัยครั้งนี้ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนน้อยที่สุด ดังนั้นผู้นำชุมชนควรมีการเพิ่มเนื้อหาในความรู้ด้านสุขภาพกับประชาชนให้มากขึ้น โดยสามารถให้ความรู้ในระหว่างที่มีการประชุมกับคณะทำงาน เพื่อให้บอกต่อกับ

ครอบครัวและชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งสามารถสอดแทรกความรู้ในการจัดงานสำคัญ ทั้งนี้เป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้นำชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

3) ทางด้านทัศนคติของประชาชนที่มีต่อนักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่าประชาชนมีทัศนคติในด้านสารน้อยที่สุด ดังนั้น นักสื่อสารสุขภาพควรมีการปรับเนื้อหาทางด้านสารให้น่าสนใจ มีความเข้าใจง่าย สามารถสื่อสารผ่านการใช้ภาพประกอบ มีเนื้อหาในการให้ความรู้ที่สั้นกระชับ ได้ใจความ ไม่ใช้สารที่เป็นวิชาการมากนัก เพราะจะทำให้ประชาชนไม่เข้าใจและเบื่อหน่ายได้

4) ด้านความต้องการและความคาดหวัง ประชาชนมีความต้องการและความคาดหวังทางด้านสารมากที่สุด คือ ต้องการให้นักสื่อสารสุขภาพนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ทันต่อสถานการณ์ และให้ความรู้ใหม่ๆ ดังนั้น นักสื่อสารสุขภาพควรมีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ และเป็นข้อมูลที่ประชาชนกำลังสนใจ อีกทั้งนักสื่อสารสุขภาพสามารถหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์โดยการติดตามข่าวสารจากข้อมูลจากสื่อหลายๆ ช่องทางให้มากขึ้น และสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยทางด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์มานำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ว่ามีกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนอย่างไร เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเกี่ยวกับประเด็นของนักสื่อสารสุขภาพในส่วนภูมิภาค โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับนักสื่อสารสุขภาพทั่วประเทศ ว่ามีรูปแบบในการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่อย่างไร และนำข้อมูลของแต่ละภูมิภาคมาทำการเปรียบเทียบ และเลือกรูปแบบการสื่อสารที่ดีมาเป็นต้นแบบในการสื่อสารสุขภาพต่อไป อีกทั้งมีการสอบถามประชาชนในพื้นที่ว่ามีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ดีด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ เพื่อให้ทราบผลตอบรับจากการดำเนินงานของนักสื่อสารสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ให้โอกาสในการทำรายงานวิจัย จนสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี และประชาชนอำเภอเมือง จังหวัด

อุทัยธานีที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และตอบแบบสอบถามในการทำรายงานวิจัย สิ่งที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน และครอบครัววงศ์ศรีที่ได้ให้กำลังใจเสมอมา ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- ชวรัตน์ เชิดชัย (2527) *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน* กรุงเทพมหานคร
บริษัท บพิศการพิมพ์ จำกัด
- ดวงพร คำณูวัฒน์ และคณะ (2548) *สถานภาพการดำเนินงานสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น*
นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2549) *คุณลักษณะที่พึงประสงค์และการรวมกลุ่มนักสื่อสารสุขภาพ*
นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- ประมะ สตะเวทิน (2529) *หลักนิเทศศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์
- ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนวนศ์ (2555) *โครงสร้างประชากรและการเปลี่ยนแปลง*
ใน *รายงานคนไทยปี 2555* สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
- ปรีชา อุปโยคิน และคณะ (2548) *การรับรู้และการเข้าถึงสื่อสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่*
นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- พนา ทองมีอาคม และเพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญภักจ (2552) *การสื่อสารสุขภาพ: ประโยชน์และความ*
จำเป็นของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์และการบริการด้านสุขภาพ: นิเทศศาสตร์ปริทัศน์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิตปีที่ 12 ฉบับที่ 2 มกราคม-มิถุนายน 2552
- วันเพ็ญ ปรีติยาธร (2543) *การเปิดรับ ทักษะคิด และความต้องการข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้บริการแผนก*
ผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรสา ปานขาว (2548) *การวิจัยเชิงสำรวจ ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติประยุกต์ทาง*
นิเทศศาสตร์ หน่วยที่ 5 หน้า 216-217 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชานิเทศศาสตร์

อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ (2551) ปฐมบทของการสื่อสารสุขภาพเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ
สุขภาพะท้องถิ่นปัตตานี. แผนงานวิจัยและพัฒนาาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน สถาบันวิจัย
ระบบสาธารณสุข และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

De Fleur, Melvin L. (1970) *Theory of Mass Communication*. New York:

David Mckay Company

Wilbur, Schramm. (1973) *Channels and Audience: Handbook of Communication*.

Chicago: Ran McNally College Publishing Company

เรื่องที่ 5

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชา การจัดการธุรกิจเกษตรโดยการเรียนรู้
การสอนวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ตะวันออก

**Effect of collaborative learning on the veterinary students 'learning achievement and
academic interest towards agribusiness subjects at Rajamangala University of
Technology Tawan-ok**

อาจารย์วันทนา รอดประเสริฐ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการบริหารธุรกิจเกษตร
nassareen99@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจ ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนสัตวแพทย์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 32 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับระบบธุรกิจเกษตรจำนวน 50 ข้อ และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความสนใจในวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1. เมื่อใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. เมื่อวัดค่าคะแนนความสนใจในวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)พบว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้หลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ธุรกิจเกษตร ผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

Abstract

This study intended to compare the learning achievement and interest of the students from the department of agribusiness management, before and after receiving the G.I. model instruction. The participants were 32 sophomore students from Faculty of Veterinary Medicine, Rajamangala University of Technology Tawan-ok. The research instrument was a questionnaire, which was divided into 2 parts: basic knowledge related to agriculture business system (50 items) and the students' interest in attending in the G.I. model instruction. Analyzed using frequency, mean, percentage, standard deviation, it was found that (1) the mean score of the post-test was significantly higher than the pre-test at the significant level .05 (2) Comparing between the pre-test and post-test mean score of the participants' interest, it was found that the post-test one was higher than the pre-test at the significant level .05

Keyword(s) :Agribusiness, Achievement, Collaborative learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัจจุบันปัญหานักศึกษาไม่เข้าใจกับรายวิชาการจัดการธุรกิจเกษตรเนื่องจากเป็นวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับสาขาของผู้เรียนอีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับด้านธุรกิจเกษตรเลยจึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและขาดความสนใจในการเรียน เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างความสนใจของนักเรียนในรายวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร ผู้วิจัยจึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ จี.ไอ.(G.I.) Group Investigation ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ และกำหนดสื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแต่ละแผนการสอน

วิชาการจัดการธุรกิจเกษตรจัดอยู่ในเนื้อหาของสาขาบริหารธุรกิจเกษตรและได้กำหนดให้นักศึกษาปีที่ 2 คณะสัตวแพทยศาสตร์เป็นผู้เรียน เนื้อหารายวิชาที่เรียนรู้อาจจะเกี่ยวข้องกับการจัดการในด้านต่างๆของธุรกิจเกษตร เพื่อให้ทราบถึงระบบธุรกิจการเกษตร สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตร โครงสร้างและการจัดการของหน่วยธุรกิจเกษตร ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งและการประเมินผลหน่วยธุรกิจเกษตร ทราบถึงแนวคิดและภาพรวมของระบบธุรกิจการเกษตรไทย วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยธุรกิจเกษตร เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ แนวคิดในการกำหนดโครงสร้างและการจัดการของหน่วยธุรกิจเกษตร การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการในการจัดตั้งหน่วยธุรกิจเกษตร โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในด้านต่าง ๆ คือ ทางด้านการจัดการองค์การ การจัดการตลาด การจัดการผลิต และการจัดการการเงิน ตลอดจนผลกระทบทางด้านสังคม

เทคนิคการสอนแบบ จี. ไอ. เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนคือ จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูลหรือคำตอบ สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาหาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกันและสรุปผลการศึกษา กลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการเรียนการสอนโดยการสอนแบบร่วมมือ เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากร การเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อสมาชิกทุกคน ในกลุ่มความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก โดยใช้การจัดกิจกรรมการสอน แบบ 4MAT กับการสอน ปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT สูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความสนใจ ในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก(สิกขา ทองศักดิ์เกษร,2549) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 กับแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ การเรียนวรรณคดี ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์การเรียน วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มาก(ปริญา บัณเฑาะว์,2553)

ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ในรูปแบบต่างๆอย่างมากมายแต่ในการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)ที่ใช้ศึกษายังพบว่ามีจำนวนน้อย และยังไม่มีการนำมาประยุกต์ในรายวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร การศึกษาครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษา เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์และความสนใจในวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)ของนักศึกษาสัตวแพทย์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตรโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจในวิธีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร

นิยามศัพท์

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเครื่องมือเป็นข้อสอบที่อาจารย์สร้างขึ้นเองและได้ตรวจสอบคุณภาพแล้ว
- ความสนใจ หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงออกถึงความรู้สึกชอบ และพอใจในวิธีสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเอาใจใส่ต่อรายวิชาด้วยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การทำแบบฝึกหัด ด้วยความพอใจ มีความกระตือรือร้นและจดจ่อต่อการเรียน และสนใจซักถามปัญหา ในเรื่องที่อาจารย์สอนเมื่อมีข้อสงสัย สนทนาโต้แย้งอภิปรายปัญหาในเรื่องที่เรียนติดตามเอกสาร หนังสือพิมพ์ หรือตำราเรียนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะวัดได้จากการตอบแบบสอบถามวัดความสนใจในวิธีสอน ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับวิธี การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ (เทคนิคการสอนแบบ G.I) จากแบบสอบถามวัดความสนใจในวิธีสอน
- กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของ

ตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม

-การสอนแบบ จี. ไอ. เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนคือ จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูลหรือคำตอบ สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาหาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกันและสรุปผลการศึกษา

-ธุรกิจการเกษตร หมายถึง การดำเนินงานทั้งหลายในด้านที่เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูป และการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร (สมคิด ทักษิณวิสุทธิ , 2548)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ทราบถึงวิธีและเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับรายวิชา
- สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษาสัตวแพทย์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 32 คน ที่ได้ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 1 กลุ่มเรียน

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

2.1 แผนการสอนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร เรื่องระบบธุรกิจ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

2.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

2.3 แบบสอบถามวัดความสนใจในวิธีสอนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร เรื่องระบบธุรกิจเกษตรโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแผนการสอนเรื่องระบบธุรกิจเกษตรโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)ที่ได้ผ่านการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านการหาคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ IOC ส่วนแบบทดสอบวัดความสนใจ จากเอกสารงานวิจัยของวิไลพร คำสะอาด (2544) ที่ได้ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือมาแล้ว โดยลำดับขั้นตอนพอสังเขปดังนี้

- 1.ศึกษาหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ วิชาการจัดการธุรกิจเกษตร เรื่อง ระบบธุรกิจเกษตรศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)จากเอกสารตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (เทคนิคการสอนแบบ G.I.) จากเอกสารเผยแพร่ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ

2. ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

3. จัดแบ่งเนื้อหา เรื่องระบบธุรกิจเกษตร โดยใช้เวลา 9 ชั่วโมง

4. สร้างแผนการสอน จำนวน 1 แผน เวลา 9 ชั่วโมง มีจุดประสงค์การเรียนรู้คือ

ครั้งที่1.เรื่องระบบย่อยในระบบธุรกิจเกษตร ระบบย่อยปัจจัยการผลิต เวลา 3 ชั่วโมงจุดประสงค์คือ เข้าใจระบบโครงสร้างของระบบธุรกิจโดยมองเป็นภาพรวมใหญ่และทราบถึงระบบย่อยปัจจัยการผลิตว่ามีความสำคัญและมีลักษณะอย่างไร

ครั้งที่2.เรื่อง ระบบย่อยการผลิต และระบบย่อยการจัดหาและการแปรรูป เวลา 3 ชั่วโมง จุดประสงค์คือ เข้าใจเกี่ยวกับระบบย่อยการผลิต และระบบย่อยการจัดหาและแปรรูป ว่ามีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยโครงสร้างอะไรบ้างและมีการจัดการอย่างไรครั้งที่3.ระบบย่อยการจัดจำหน่าย ระบบย่อยการส่งออก เวลา 3 ชั่วโมงจุดประสงค์คือ เข้าใจเกี่ยวกับระบบย่อยการจัดจำหน่ายและการส่งออกว่าในแต่ละระบบนั้นมีวิธีการปฏิบัติและการจัดการอย่างไร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องการจัดการธุรกิจเกษตรสร้างขึ้นตามคำอธิบายรายวิชาและตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาคำอธิบายรายวิชาและหลักสูตร วิชาการจัดการธุรกิจเกษตร โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นแนวทางในการทำแบบทดสอบ

2. ใช้การหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยการวิเคราะห์ค่าวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ IOC โดยผ่านการทดสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

3. แบบทดสอบวัดความสนใจในวิธีการสอนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร เรื่องระบบธุรกิจเกษตร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยได้ใช้แบบของวิไลพร คำสะอาด ที่ผ่านการทดสอบหาคุณภาพมาแล้ว

3.การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยรูปแบบของการวิจัยซึ่งใช้กลุ่มเดียวมีลักษณะของการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ กลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test)

2. เปรียบเทียบความสนใจ กลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร ของนักเรียนสัตวแพทย์ จำนวน 32 คนได้ผลตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่.1 การประเมินผลก่อนและหลังเรียน วิชาการจัดการธุรกิจเกษตรด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

การเปรียบเทียบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	df.	ค่า t-test
การทดสอบก่อนทดลอง	32	27.41	6.505	31	17.389*
การทดสอบหลังการทดลอง	32	42.84	4.112		

*นัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่.2 เปรียบเทียบความสนใจในวิธีการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)

(คะแนนเต็ม100 คะแนน)

การเปรียบเทียบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	df.	ค่า t-test
การทดสอบก่อนทดลอง	32	56.28	3.83	31	14.30*
การทดสอบหลังการทดลอง	32	69.12	3.40		

*นัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้หลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทสรุป

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังของนักศึกษาวิธีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจาก

วิธีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูล มาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คนแต่ละกลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูลหรือ

คำตอบในการเลือกเนื้อหา สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาหาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกันและสรุปผลการศึกษากลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน รวมทั้งมีการฝึกความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงทำให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองและของเพื่อนที่มีผลการเรียนที่อ่อนกว่า

การเปรียบเทียบความสนใจก่อนและหลังของนักเรียนที่มีการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)พบว่าความสนใจหลังการเรียนแบบร่วมมือ รูปแบบ จี.ไอ.(G.I.)มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจาก

ความสนใจมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการเรียน เพราะความสนใจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน สนใจต่อครูผู้สอน สนใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนสนใจวิชาที่เรียนและแสวงหาความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อยู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการเรียนและจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามมา ความสนใจบทเรียน เป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูผู้สอนที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เร้าความสนใจดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้อยากจะเรียนรู้ ติดตาม แสวงหาคำตอบเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จในการเรียนต่อไป-เนื้อหาส่วนนี้เป็นการสรุปและนำเสนอข้อค้นพบที่สำคัญจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.อาจารย์ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดขนาดของกลุ่ม(โดยปกติประมาณกลุ่มละ 2-6 คน) และลักษณะของกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่ละความสามารถ (ทั้งผู้เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน) ให้การดูแลการจัดลักษณะการนั่งของสมาชิกให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกันและง่ายต่อการสังเกตติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม

2.อาจารย์ควรชี้แจงกรอบของกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์ในการทำงาน สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม เป็น

ที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อยและคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิก เพื่อให้ผลการเรียนเกิดประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงวิธีการเรียนแบบร่วมมือวิธีอื่นๆ เพื่อใช้กับเนื้อหารายวิชาที่สอน ให้เหมาะสม

บรรณานุกรม

- ชาติรี เกิดธรรม. 2544. **อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่ทำไม่เป็น**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทดิจิตอลเลนส์ นที.จำกัด
- พวงเพชร วัชรวัฒนพงศ์. (2536). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับ การเรียนตามคู่มือครูของ สสวท.** ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ-มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2544. **การวิจัยในชั้นเรียน: แนวคิดการปฏิบัติสู่การพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง**. วารสารวิชาการ
- วัชร ทรัพย์มี. **ความหมายของความสนใจ**. กรุงเทพฯ, 2545
- วิไลพร คำสะอาด. **การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสนใจในวิธีการสอน ภาษาไทย ท 401 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา ที่ได้รับการ สอนโดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอน.เพชรบุรี: โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา, 2542.**
- สมคิด ทักษิณวิสุทธิ์. **ธุรกิจการเกษตรเบื้องต้น**. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548
- สุวิมล ว่องวาณิช. 2543. **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์. 2544. **ตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียนประสบการณ์ตรงของครูต้นแบบ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

เรื่องที่ 6

ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

The Needs for English Pronunciation Learning Center of Early Childhood Education Teachers in Rayong Primary Education Service Area 1

นายมานะ ประทุมพิทักษ์ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนต้นกล้าระยอง

maskmale1713@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 จำนวน 222 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความต้องการ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการในแต่ละองค์ประกอบของศูนย์อยู่ในระดับมาก ดังนี้ (1) ปรัชญา คือ ฟังสนุก พูดสำเนียงถูกต้อง คล่องแคล่วในการออกเสียง นโยบายของศูนย์การเรียนรู้ คือ มุ่งพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยการฝึกปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ คือ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน (2) ประเภทของห้องเรียนในศูนย์ที่ต้องการ คือ ห้องทดสอบการฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องคลินิกในการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องสืบค้นความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องทดลองสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษ และห้องผลิตสื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ (3) ขอบข่ายเนื้อหาการออกเสียงที่ครูต้องการ คือ การออกเสียงพยัญชนะ และสระ สระเดี่ยว สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียง (Phonetic Symbol) ต้นคำ (Initial sound) กลางคำ (Medial sound) ท้ายคำ (Final sound) การเน้นพยางค์ (Stress) และระดับเสียง (Intonation) ขั้นตอนการเรียนรู้ เริ่มด้วย ลงทะเบียนเรียน ทดสอบก่อนเรียน เลือกห้องเรียน ศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ ประกอบกิจกรรมในการเรียน และทดสอบหลังเรียน และการประเมินการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ คือ ทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน (4) มีเจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และ (5) ประโยชน์ที่ครูได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ คือ นำความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษไปใช้ในการสอนได้

คำสำคัญ ศูนย์การเรียนรู้ การออกเสียงภาษาอังกฤษ ครูปฐมวัย

Abstract

The purpose of this study was to investigate the needs for English Pronunciation Learning Center of early childhood education teachers in Rayong Primary Education Service Area 1.

The research sample consisted of 222 early childhood education teachers in Rayong Primary Education Service Area 1, obtained by stratified random sampling. The employed research instrument was a needs assessment questionnaire. Data were analyzed using the percentage, mean, and standard deviation.

Research findings showed that early childhood education teachers' overall need for English Pronunciation Learning Center was at the high level. Components of the Center that received the need rating mean at the high level were the following: (1) the philosophy of the Center was for the fun in listening, correctness in accent, and fluency in pronunciation; the policy of the Center was to focus on development of English pronunciation via practice; the objective of the center was to enhance English pronunciation of early childhood education teachers for uses in instruction; (2) types of the Center's needed classrooms were the English pronunciation skill testing room, the English pronunciation skill practice room, the English pronunciation clinic room, the English pronunciation knowledge retrieval room, the English pronunciation teaching experiment room, and the English pronunciation media production room; (3) the scope of pronunciation contents that the teachers needed were pronunciations of consonants and vowels, single vowels, phonetic symbols, initial sound, medial sound, final sound, stress, and intonation; the learning steps to start with learning registration and followed by pre-testing, classroom selection, study in the learning center, undertaking learning activities, and post-testing; learning evaluation should consist of pre-testing on pronunciation, formative evaluation, and post-testing on pronunciation; (4) the Center personnel should be English teachers; and (5) the benefit that teachers would receive from the Center was that they could apply their obtained knowledge on English pronunciation in their teaching.

Keyword(s) : Pronunciation Learning Center, Early childhood Education teacher

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้นเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษา และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม

การเมือง การปกครอง เข้าถึงเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวว่า การสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อรองรับการเตรียมเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนนั้น คงต้องทบทวนเรื่องความพร้อมของบุคลากรที่เป็นต้นแบบการเรียนการสอน เด็กต้องได้เรียนรู้การอ่านออกเสียงในภาษาอังกฤษอย่างถูกต้อง แต่ต้องคำนึงถึงความสนใจ ความพร้อมของเด็กอีกด้วย และคำนึงถึงความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของเด็ก การวางพื้นฐานการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นถ้าครูปฐมวัยออกเสียงผิด เด็กปฐมวัยจะไม่มีต้นแบบ หรือแบบอย่างที่ต้อง และจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการใช้ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยในอนาคต

สภาพปัญหาด้านตัวครู การขาดครูสอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาโดยตรง และครูที่สอนการออกเสียงภาษาอังกฤษที่มีอยู่ ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษโดยตรง ครูสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่จึงออกเสียงผิดเพี้ยนจากหลักสัทศาสตร์ และเกมที่ใช้ อุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นไม่ตรงกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพของตัวครูในการสอนจึงลดลง นอกจากนี้ครูขาดความชำนาญในการใช้สื่อ ขาดประสบการณ์พื้นฐานในการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ จึงมีทักษะและความชำนาญในเรื่องที่สอนน้อย ทำให้ครูเกิดความไม่มั่นใจในการออกเสียงและออกเสียงไม่ถูกต้อง และวิธีการสอนภาษาอังกฤษของครูจึงไม่มีประสิทธิภาพ และทำให้เด็กปฐมวัยขาดความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ

สภาพปัญหาด้านการสอนที่ส่งผลต่อเด็กปฐมวัย การเรียนการสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษ ครูจะเน้นการสอนภาษาอังกฤษแบบท่องจำคำศัพท์และเขียนอักษรไทยควบคู่การอ่าน ทำให้เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการฝึกทักษะพื้นฐานการออกเสียงคำในภาษาอังกฤษตามหลักสัทศาสตร์ เมื่อเด็กปฐมวัยออกเสียงภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องและพูดภาษาอังกฤษไม่ชัดเจนตั้งแต่ในระดับปฐมวัย เมื่อเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นในวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน จะเกิดปัญหาขึ้นในการใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้ทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาอังกฤษไม่ดีเท่าที่ควร และความสนใจที่จะเรียนภาษาอังกฤษต่อไปจะน้อยลง

สภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนออกเสียงภาษาอังกฤษ สื่อใช้ในโรงเรียนมีเพียงสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง และสื่อภาพ ปริมาณของสื่อมีจำนวนจำกัด และโรงเรียนไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่ใช้พัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ สื่อที่จัดทำในห้องเรียนมีเพียงบัตรภาพประกอบคำสอนคำศัพท์ ส่วนสื่อเสียงการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษามีไม่ตรงกับแบบเรียน จึงนำมาใช้ประโยชน์ได้น้อย ประกอบกับขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวนจำกัด เครื่องเล่นสื่อเสียงก็มีจำนวนน้อย ครูจึงสอนภาษาอังกฤษตามหนังสือที่ทางโรงเรียนกำหนดมาให้เท่านั้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

นิยามศัพท์

1. ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของครูสอนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ครอบคลุมด้านอุดมการณ์ ด้านห้องเรียน ด้านการเรียน ด้านการบริการ ด้านประโยชน์ และด้านปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2. ศูนย์การเรียน หมายถึง สถานที่ถ่ายทอดความรู้ให้ครูปฐมวัยในด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ และรวบรวมวัสดุอุปกรณ์สื่อที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับครูเพื่อเรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาตนเอง โดยมีห้องเรียนในศูนย์การเรียน ได้แก่ ห้องทดสอบการฝึกทักษะ ห้องฝึกทักษะ ห้องคลินิก ห้องสืบค้นความรู้ ห้องทดลองสอน และห้องผลิตสื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ

3. การออกเสียงภาษาอังกฤษ หมายถึง การผสมเสียงเป็นคำ และผสมคำเป็นประโยค รวมทั้งการทำเสียงต่างๆ การผสมเสียง การลงเสียงหนัก และการใช้จังหวะหนักเบา และเสียงสูงเสียงต่ำในวลี และประโยคได้อย่างถูกต้อง

4. ครูปฐมวัย หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานด้านการสอน เด็กอายุ 4-5 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 และอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนรัฐบาล เขตพื้นที่การศึกษาประถมระยอง เขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ใช้เป็นข้อมูลจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ของครูสอนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

วิธีการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสอนระดับปฐมวัยที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนปีการศึกษา 2555 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วยโรงเรียนรัฐบาล 110 โรงเรียน จำนวนครู 297 คน และโรงเรียนเอกชน 26 โรงเรียนจำนวนครู 258 คน รวมทั้งสิ้น 555 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 136 โรงเรียน จำนวนครูปฐมวัย 222 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางยามาเนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้โรงเรียนทั้งหมด 136 โรงเรียน จะมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนละ 1-2 คน ผู้บริหารโรงเรียนจะกำหนดผู้ตอบแบบสอบถาม

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ ประเมินค่า (Rating Scale) แสดงค่า 5 ระดับ จำนวน 131 ข้อ และแบบสอบถามแบบเขียนตอบ จำนวน 1 ข้อ ใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 7 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามหรือครูปฐมวัย ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การสอนในปฐมวัย ความต้องการศูนย์การเรียนรู้ และเหตุผลความต้องการ (1) ด้านอุดมการณ์ของศูนย์การเรียนรู้ ครอบคลุม ปรัชญา นโยบาย และวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ (2) ด้านห้องเรียนในศูนย์การ

เรียนประกอบด้วย ประเภทของห้องเรียนในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ (3) ด้านการเรียนในแต่ละห้องเรียนของศูนย์การเรียน ประกอบด้วย ขอบข่ายเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อที่ใช้ในห้องเรียนต่างๆที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ขั้นตอนการเรียน และการประเมินการเรียนที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ (4) เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียน และ(6) ด้านประโยชน์ที่ครูได้รับจากศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับครูสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนรัฐบาล 110 โรงเรียนจำนวนครู 297 คน และโรงเรียนเอกชน 26 โรงเรียนจำนวนครู 258 คน รวมทั้งสิ้น 555 คนโดยโรงเรียนทั้งหมด 136 โรงเรียน จะมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนละ 1-2 คน ผู้บริหารโรงเรียนจะกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถาม ระหว่างเดือน ธันวาคม 2555 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2556

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามหรือครูปฐมวัย พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 36 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาสูงสุดที่จบส่วนใหญ่เป็นวุฒิมัธยมศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีประสบการณ์ในการสอนปฐมวัยอยู่ในช่วง 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 89.64 ต้องการศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษเหตุผลเพราะ ช่วยให้ครูมีโอกาสพัฒนาการเรียนการสอนด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษให้กับเด็กปฐมวัย ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 10.36 ไม่ต้องการศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษเหตุผลเพราะ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในด้านค่าใช้จ่ายและความสะดวกในการเดินทางไม่เอื้อต่อการให้บริการ

2) ผลการวิจัยความต้องการด้านอุดมการณ์ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ในด้านอุดมการณ์มีความต้องการในระดับมาก ดังนี้ (1) ปรัชญา คือ ฟังสนุก พูดสำเนียงถูกต้อง และคล่องแคล่วในการออกเสียง (2) นโยบาย คือ มุ่งพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วย

การฝึกปฏิบัติ และ(3) วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ คือ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

3) ผลการวิจัยความต้องการด้านห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่าโดยรวมครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการประเภทของห้องเรียนในระดับมาก โดยประเภทของห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ต้องการในระดับมากได้แก่ (1) ห้องทดสอบการฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อประเมินการออกเสียงของครูก่อนและหลังเรียนในศูนย์การเรียนรู้ กิจกรรม คือ การประเมินการออกเสียงเพื่อจัดระดับการเรียนรู้ในห้องฝึกทักษะ และเครื่องมือประเมิน คือ การใช้วิทยากรเป็นผู้ประเมิน (2) ห้องฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อฝึกการออกเสียงพยัญชนะ สระ และการประสมอักษร กิจกรรม คือ การสนทนากับเจ้าของภาษา และสื่อ คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (3) ห้องคลินิกในการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้คำปรึกษาการออกเสียงภาษาอังกฤษ กิจกรรม คือ การปฏิบัติ/การฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้ในการออกเสียงภาษาอังกฤษ และสื่อ คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (4) ห้องสืบค้นความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความรู้และฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ กิจกรรม คือ การศึกษาค้นคว้าการออกเสียงภาษาอังกฤษ และสื่อ คือ อินเทอร์เน็ต (5) ห้องทดลองสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อทดลองการสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษ กิจกรรม คือ การทดลองสอนการออกเสียงพยัญชนะ สระ และประสมอักษร และสื่อ คือ สถานการณ์จำลองการสอนออกเสียงประสมอักษร และอักษรควบกล้ำ และ (6) ห้องผลิตสื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อผลิตสื่อในการสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษ กิจกรรม คือ การสอนร้องเพลงเพื่อใช้ในการออกเสียงภาษาอังกฤษ และสื่อ คือ เพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้ยังพบว่าขอขยายเนื้อหาที่ควรมีในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการในระดับมาก คือ เนื้อหาการออกเสียงเรื่องการออกเสียงพยัญชนะ และสระ สระเดียว สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียง (Phonetic Symbol) ต้นคำ (Initial sound) กลางคำ (Medial sound) ท้ายคำ (Final sound) การเน้นพยางค์ (Stress) และระดับเสียง (Intonation) ขั้นตอนการเรียนรู้ เริ่มด้วย ลงทะเบียนเรียน ทดสอบก่อนเรียน เลือกห้องเรียน ศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ ประกอบกิจกรรมในการเรียน และทดสอบหลังเรียน และการประเมินการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ คือ ทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

4) ผลการวิจัยความต้องการด้านการเรียนที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ในรายด้านมีความต้องการในระดับมาก คือ ขั้นตอนการเรียน เริ่มการ ลงทะเบียนเรียน การทดสอบก่อนเรียน การเลือกห้องเรียน การศึกษาในศูนย์การเรียน การประกอบกิจกรรมในการเรียน และการทดสอบหลังเรียน

5) ผลการวิจัยความต้องการการบริการของศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า อยู่ในระดับมาก ในเรื่องต่อไปนี้เป็น เจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียน คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์การเรียนที่ต้องการ คือ การบริการสืบค้นอินเทอร์เน็ต หน่วยงานที่ควรเป็นที่จัดตั้งศูนย์การเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ หน่วยงานที่ควรสนับสนุนงบประมาณ คือ รัฐบาล ส่วนในรายด้านอื่นๆมีความต้องการในระดับปานกลาง คือ เวลาการเปิดให้บริการของศูนย์ ควรเปิดให้บริการวันเสาร์- อาทิตย์ 08.00 - 17.00 น.

6) ผลการวิจัยความต้องการด้านประโยชน์ และปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ประโยชน์ที่ครูได้รับจากศูนย์การเรียน คือ นำความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษไปใช้ในการสอนได้ ส่วนในด้านปัญหาอุปสรรคมีความต้องการในระดับปานกลาง คือ ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดในศูนย์การเรียน ในด้านระยะทางไกลไม่สามารถเดินทางมาได้

อภิปรายผล

1) อุดมการณ์ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะข้อเลือกตอบในแบบสอบถามในเรื่องของ ปรัชญา นโยบาย และวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกัน ดังจะเห็นได้ว่า ปรัชญาเน้น ฟังสนุก พูดสำเนียงถูกต้อง คล่องแคล่วในการออกเสียง ส่วนนโยบายมุ่งพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยการฝึกปฏิบัติ ส่วนวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนเพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545:57-60) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของศูนย์การเรียนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาศูนย์การเรียน คือ ปรัชญา แนวทางกว้างๆ เพื่อกำหนดทิศทางแนวคิดและกรอบ ส่วนนโยบาย คือ กรอบความคิดที่ต้องทำให้สำเร็จตามเป้าหมายและนโยบาย และวัตถุประสงค์ คือ สิ่งที่ต้องทำเงื่อนไขที่ต้องมี และเกณฑ์ที่ต้องไปถึงตามมาตรการและนโยบาย ดังนั้น ปรัชญา นโยบาย และวัตถุประสงค์จึงสอดคล้องกัน

2) ห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการประเภทของห้องเรียนในระดับมาก คือ ห้องฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษในศูนย์การเรียนรู้ โดยวัตถุประสงค์ของห้องนี้ คือ เพื่อใช้ฝึกการออกเสียงพยัญชนะ สระ และการประสมอักษร มีกิจกรรมประกอบฝึกออกเสียง คือ สนทนากับเจ้าของภาษาที่เป็นต้นแบบ และสื่อที่ใช้ คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีทั้งภาพ และเสียงช่วยเสริมการฝึกออกเสียง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูส่วนมากอายุมากกว่า 36 ปี ประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี มีความรู้และพื้นฐานการออกเสียงที่แตกต่างกันหรือบางคนไม่มีพื้นฐานการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง การปฏิบัติกิจกรรมการออกเสียงภาษาอังกฤษ การใช้สื่อต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของห้องเรียน จึงมีความต้องการเลือกห้องเรียนที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับตนเองเพื่อใช้ฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยมีวิทยากรต่างชาติ และครูสอนภาษาอังกฤษที่มีความรู้ด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ คอยแนะนำการใช้ห้องฝึกทักษะในการเรียน

3) การเรียนในห้องเรียนของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการด้านการเรียนในระดับมาก คือ ขอบข่ายเนื้อหาเรื่อง การออกเสียงพยัญชนะ และสระ สระเดี่ยว สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียง (Phonetic Symbol) การออกเสียงเสียงต้นคำ (Initial sound) การออกเสียงเสียงกลางคำ (Medial sound) และการออกเสียงเสียงท้ายคำ (Final sound) การออกเสียงที่เน้นพยางค์ (Stress) และการออกเสียงที่เน้นระดับเสียง (Intonation) ทั้งนี้เพราะ ครูส่วนมากอายุมากกว่า 36 ปี ประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี ยังไม่มีทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษที่เป็นแบบอย่างถูกต้อง และไม่เคยผ่านการอบรมการออกเสียงภาษาอังกฤษในเนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้น จึงมีความต้องการฝึกทักษะพื้นฐานการออกเสียงภาษาอังกฤษในขอบข่ายเนื้อหาดังกล่าว

ส่วนขั้นตอนการเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมากกว่าขั้นตอนการเรียนอื่นๆ คือ ขั้นตอนการเลือกห้องเรียน ทั้งนี้เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ได้จบด้านภาษาอังกฤษ ไม่มีความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษหรือผ่านการอบรมมาก่อน จึงอยากเลือกห้องเรียนที่ตนเองต้องการมาก เพื่อเริ่มต้นการออกเสียงภาษาอังกฤษในระดับง่าย ๆ ช่วยเสริมการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และช่วยย่นระยะเวลาในการเรียนเพิ่มเติมในระดับต่อไป

การประเมินการเรียนมีความต้องการในระดับมาก คือ ประเมินด้วยการทดสอบการออกเสียงก่อนเรียน ทั้งนี้ เพราะ ครูต้องการรู้ทักษะเดิม และประสบการณ์ที่เคยมีเกี่ยวกับการออกเสียงภาษาอังกฤษว่าอยู่ในระดับใด มีมาตรฐานแบบอย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการเพิ่มทักษะ

การออกเสียง เพราะครูผู้สอนปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ และไม่มีความมั่นใจ การพูดออกเสียงภาษาอังกฤษ

4) การบริการของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัย มีความต้องการในระดับปานกลาง คือ ควรเปิดให้บริการวันเสาร์-อาทิตย์ 08.00 - 17.00 น. ทั้งนี้ เพราะ ครูสามารถใช้บริการนอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ ทำให้ไม่มีผลกระทบต่อการสอนปกติของครู ในด้านการบริการเจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะสามารถช่วยให้ความรู้ และประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษ มีคำแนะนำในการพูดออกเสียงภาษาอังกฤษที่เป็นแบบอย่างที่ดี และถูกต้องตามหลักสัทศาสตร์ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์การเรียนรู้มีความต้องการในระดับมาก คือ บริการสืบค้นอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เพราะเนื้อหาสาระบางสิ่งบางอย่างในศูนย์อาจมีข้อมูลไม่ครบ จำเป็นต้องสืบค้นเพิ่มเติม หน่วยงานที่ควรเป็นที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้มีความต้องการในระดับมาก คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ เพราะว่าโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นสถานที่ตั้งอยู่ในอำเภอ สะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ สอดคล้องกับผลวิจัยของ นพรัตน์ ชูไสว (2533) และ สุวิทย์ เจริญพาณิชย์ (2534) ได้กล่าวถึง ที่ตั้งและพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ว่า ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาทั้งหลาย เพื่อความสะดวกในการติดต่อ และใช้บริการของหน่วยงานหรือโรงเรียนต่างๆ ของสถาบันการศึกษานั้น และหน่วยงานที่ควรสนับสนุนงบประมาณกับศูนย์การเรียนรู้มีความต้องการในระดับมาก คือ รัฐบาล ทั้งนี้ เพราะมีงบประมาณมาก และกระจายได้ทั่วทุกที่

5) ประโยชน์ และปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า ครูสอนระดับปฐมวัยมีความต้องการในระดับมาก คือ นำความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษไปใช้ในการสอนได้ ทั้งนี้ เพราะว่าในศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการออกเสียงภาษาอังกฤษ ครูจึงเห็นว่าได้รับประโยชน์จากข้อนี้มาก เพราะครูที่ตอบแบบสอบถามต้องการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษให้กับเด็กปฐมวัย ดังนั้น ครูจึงสามารถนำการออกเสียงในศูนย์การเรียนรู้มาใช้ในการสอนในชั้นเรียนทำให้นักเรียนได้ประโยชน์ และออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้อง ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดของศูนย์การเรียนรู้ในระดับปานกลาง คือ ปัญหาด้านระยะทางไกลไม่สามารถเดินทางมาได้ ทั้งนี้ เพราะจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่นอกเขตอำเภอมีความคิดเห็นเหมือนกันกับผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเขตอำเภอ ว่าเดินทางที่ไม่สะดวกและไม่อยู่ในจุดศูนย์กลางของทุกโรงเรียน

บทสรุป

อุดมการณ์ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ในเรื่องของ ปรัชญา นโยบาย และวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องกัน ดังจะเห็นได้ว่า ปรัชญานั้น พึงสันทัด พึงดำเนิน ถูกต้อง คล่องแคล่วในการออกเสียง ส่วนนโยบายมุ่งพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยการฝึกปฏิบัติ และวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ส่วนห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ คือ ห้องฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยวัตถุประสงค์ของห้องนี้ คือ เพื่อใช้ฝึกการออกเสียงพยางค์ สระ และการประสมอักษร และประโยชน์ คือ นำความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษไปใช้ในการสอนได้ เพราะว่าในศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการออกเสียงภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีความต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1 ตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ ในระดับมากที่สุด เพราะฉะนั้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูสอนระดับปฐมวัย เพื่อช่วยให้ครูมีโอกาสพัฒนาการเรียนการสอนด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษให้กับเด็กปฐมวัย ทำให้ครูได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้เพื่อ นำความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษไปใช้ในการเรียนการสอนได้ และศูนย์การเรียนรู้ควรตั้งอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนงบประมาณในการจัดตั้งและสนับสนุนควรเป็นหน่วยงานของรัฐบาล

2) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ จำเป็นต้องมีห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้ทั้งหมด 6 ห้อง คือ ห้องทดสอบการฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องคลินิกในการออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องสืบค้นความรู้การออกเสียงภาษาอังกฤษ ห้องทดลองสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษ และห้องผลิตสื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ

3) เจ้าหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ควรมี คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นชาวต่างประเทศ หรือครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่มีความรู้ด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูปฐมวัยต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษมากที่สุดถึงระดับมากจำนวน 192 คน ควรมีการวิจัยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัย เพื่อให้ได้ศูนย์การเรียนดังกล่าวที่มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 2) จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูปฐมวัยเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในด้านของสื่อที่ใช้ในห้องเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ทั้ง 6 ห้อง ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ สื่อเฉพาะด้าน ประเภทของสื่อ และความต้องการของสื่อที่ใช้ในห้องของศูนย์การเรียนรู้เพื่อการออกเสียงภาษาอังกฤษในแต่ละห้องเรียน โดยศึกษาในด้านการนำเสนอสื่อ เนื้อหาสาระในสื่อ พฤติกรรมการใช้สื่อ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากสื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้และทักษะความชำนาญในการออกเสียงผ่านไปยังครู

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2551) สถาบันภาษาอังกฤษ ประวัติความเป็นมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ค้นคืน วันที่ 15 มกราคม 2551 จาก <http://www.englishobec.net/index.php>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ค้นคืนจาก <http://www.englishobec.net/index.php>
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) มิติที่ 3 ทางการศึกษาผ่านสู่ความเป็นจริง กรุงเทพมหานคร เอส.อาร์. พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์
- จารุวรรณ สายสิงห์ (2546) การผสมผสานการเรียนรู้การสอนแบบโฟนิกส์และการสอนภาษาโดยรวมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านออกเสียง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นพรัตน์ ชูไสว (2533) โครงการจัดตั้งศูนย์สื่อทางการศึกษา สำหรับโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุวิทย์ เจริญพานิช (2534) รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับวิทยาลัยพานิชการเซตุน
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

เรื่องที่ 7

รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุงาน กรณีศึกษาครูโรงเรียนเอกชน
จังหวัดนนทบุรี

THE MODEL OF RETIREMENT PREPARATION FOR TEACHERS OF PRIVATE
SCHOOLS IN NONTHABURI PROVINCE

นางสาวสุพรรณิ รัตนานนท์ นายเมธี จันทชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

และนางสาวทญณัฐ ชวนไชยสิทธิ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

suka_kaka@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี 2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี และ 4) สร้างรูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีได้อย่างเหมาะสม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงปริมาณประชากรได้แก่ครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน โดยใช้สูตรของยามานะในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคัดเลือกจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แบ่งเป็น 2 ช่วงอายุคือ ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ (อายุไม่เกิน 55 ปี) และช่วงอายุใกล้เกษียณ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้ตอบเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับครูโรงเรียนเอกชน สมาชิกในครอบครัว และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขตการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพิจารณาความเหมาะสมด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมครูโรงเรียนเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในระดับปานกลาง โดยผู้ที่อยู่ในช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณมีคะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในระดับปานกลาง ส่วนช่วงอายุใกล้เกษียณมีคะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในระดับสูง 2) ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพสมรส และระดับรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่เพศ ภาวะสุขภาพ และความเพียงพอของรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมไม่แตกต่างกันแตกต่างกัน 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมของครูโรงเรียนเอกชน คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ทศนคติเกี่ยวกับการเตรียม

*บทความในวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงปีและฉบับที่ของวารสารจาก ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557

เนื่องจากมีความคลาดเคลื่อนในการเรียงลำดับวารสาร กรณีการอ้างอิงบทความนี้ ขอให้อ้างตามปีและฉบับตามที่แก้ไขใหม่นี้

หากมีข้อสงสัย กรุณาสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โทร.02 504 7588-9

ความพร้อมเพื่อเกษียณอายุราชการ และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ส่วนปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุราชการ 4) รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในแต่ละช่วงอายุมีความคล้ายคลึงกัน คือผู้ที่เกษียณอายุทุกช่วงอายุต้องเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลา โดยครอบครัวต้องสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุทุกด้านในเรื่องอารมณ์/ความรู้สึก ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัตถุ/สิ่งของ ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุทุกด้านในเรื่องการให้ความรู้ คำแนะนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุและการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน/ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ

คำสำคัญ การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ผู้สูงอายุ เกษียณอายุ

Abstract

This research aims 1) To study the differentiations of retirement plans of private teachers in Nonthaburi education service area 2) To compare the differentiation between demographic-socio-economic factors and retirement preparation of those 3) To study about psychological, social support, challenges and problems in relationship with retirement preparation and 4) To developing retirement plans which will fit with the different age groups of them. This research employs both quantitative and qualitative methods. The quantitative part involves The questionnaires used in this research were distributed among 360 private teachers in Nonthaburi education service who are subsequently divided into two age groups; the lower age group (under 55 years old) and the elderly age group (over 55 years old). The sample population was asked to self-report via filling out the questionnaire. The answers were then analyzed by using frequencies, percentage, mode, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Pearson's absolute co-efficient. In term of the qualitative study involves group discussions among teachers each age group and their family for 30 people in order to build a retirement preparation plan and present the model sets to 5 specialists to consider the suitable set by group discussion. The research findings are as followed; 1.) In the hold picture, those teachers have a mean of the retirement preparation in the medium value. The lower age group has a medium retirement preparation value and the elderly age group has high retirement preparation value. 2) The differences in term of age, married status and income have an impact of differentiation for the retirement preparation plan with the significant at 0.05, while the different of gender, health – condition, and the sufficient of income do not have an impact of differentiation for the retirement preparation plan. 3) Factors that have relationships with retirement preparation are media absorption through retirement preparation model, attitude towards retirement preparation, and social support have a positive relationship with retirement preparation, while, the challenges and problems in retirement preparation has a negative relationships with the retirement preparation. 4) Private teachers in all age groups share the same retirement preparation plan i.e. they have to prepare economically, housing, physical and mental health, and time management. Family must support this retirement preparation in all areas whether emotionally, information, and materials, whereas

administration office and the government must support the retirement preparation in disseminating knowledge, giving consulting services, and arranging activities to support and promote retirement preparation.

Keyword(s) : retirement preparation aging, retired

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติได้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เป็นสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14 จากข้อมูลพบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องจาก (สถาบันวิจัยประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล, 2550) และคาดว่าในปี 2573 ประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของกลุ่ม เด็ก หรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ Thetruemate (ออนไลน์).(2552) สืบค้นจาก : <http://www.thetruemate.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539099610> [25 เมษายน 2557] ปัจจัยเหล่านี้เป็นผลความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้มีการป้องกันดูแลรักษาโรคเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการมีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่สูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้น ประเทศไทยถือเอาอายุ 60 ปี เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้เกษียณอายุจึงเป็นกลุ่มคนที่ต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการสูญเสีย ทำให้ผู้เกษียณอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างกะทันหัน เช่น สูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน ถูกลดบทบาทและสถานภาพในสังคม ได้รับการยอมรับจากสังคมน้อยลง โอกาสในการพบปะ/สมาคมกับผู้อื่นและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ลดลง ผู้เกษียณอายุจะรู้สึกเหงาว่าเหว่ เบื่อหน่าย รู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า ไม่มีประโยชน์ เป็นภาระของผู้อื่นก่อปัญหาด้านจิตใจตามมา โดยจะเกิดภาวะตึงเครียด เศร้าหมอง วิตกกังวน ซึมเศร้า(บรรลุ ศิริพานิช, 2551: 3-4 ; ศิริเรือน แก้วกังวาน: 2553; 573; Atchley, 1994: 202 - 203) นอกจากปัญหาสุขภาพทั้งร่างกายและด้านจิตใจแล้ว ผู้เกษียณอายุยังต้องเผชิญปัญหาสำคัญอีก 2 ประการ คือ ปัญหาการใช้เวลาและเศรษฐกิจ ด้านการใช้เวลา เมื่อเกษียณอายุบทบาทที่เคยทำมาตลอดจะยุติลง จะมีเวลาว่างมากขึ้น หากไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะใช้เวลาที่เหลืออย่างไร จะเกิดความเหงา ว่าเหว่ คับข้องใจ รู้สึกตัวเองไร้คุณค่า นำไปสู่ปัญหาด้านจิตใจต่อไป ส่วนด้านเศรษฐกิจ การออกจากงาน จะทำให้ขาดรายได้ แม้จะเป็นรายได้จากสวัสดิการ

ต่างๆ แต่ก็ลดลงมาก ผลกระทบจากการเกษียณอายุนอกจากจะทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคมตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เกษียณอายุ ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบไปถึง ครอบครัว และสังคมอีกด้วย ด้านครอบครัวต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายเสื่อมลง สภาพจิตใจเปลี่ยนแปลงไปอาจเกิดปัญหาการปรับตัวระหว่างผู้เกษียณอายุกับบุตรหลาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพใน ครอบครัวได้ ด้านสังคม รัฐต้องรับภาระการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเอง หรือครอบครัวไม่สามารถ ดูแลได้ ซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ก็คือตัวผู้เกษียณอายุเอง ที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างเหมาะสมไว้ล่วงหน้า (บรรลุ ศิริพานิช, 2551: 3-4 ; ศรีเรือน แก้วกังวาน: 2553; 573; Atchley, 1994: 202 - 203) การเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ ถือว่าเป็นการวางแผนชีวิต เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ในการช่วยลดปัญหาของผู้เกษียณ นำให้ผู้เกษียณอายุ ปรับตัวต่อบทบาทที่เปลี่ยนแปลงได้ และมีความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณ สอดคล้องกับการศึกษา เอกสารและงานวิจัยพบว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ ผู้เกษียณอายุสามารถใช้ชีวิตในวัยสูงอายุร่วมกับครอบครัว ชุมชนและสังคมได้อย่างเป็นสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า รวมทั้งลดภาระทางครอบครัว และรัฐบาลได้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงนี้จึงได้บรรจุยุทธศาสตร์ด้าน การเตรียมความพร้อมของประชากรวัยสูงอายุที่มีคุณภาพไว้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) โดยมีมาตรการสำคัญคือการส่งเสริมหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ การส่งเสริมและจัดบริหาร การศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อความเข้าใจในชีวิต และการพัฒนาในแต่ละวัย และเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยที่เหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้านี้จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุสำหรับครูโรงเรียน เอกชน ซึ่งสามารถขยายผลไปยังผู้ประกอบการอาชีพจ้างในภาคเอกชนทั่วไปได้รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุได้ตรงตาม ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัด นนทบุรีที่มีปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านหารสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี

4. เพื่อสร้างรูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีได้อย่างเหมาะสม

นิยามศัพท์

1. รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ หมายถึง การเสนอแนวทาง ข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตที่ผู้ที่จะเกษียณอายุควรต้องปฏิบัติ หรือมีการเตรียม/วางแผนปฏิบัติก่อนเกษียณอายุ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุ 5 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลา

2. ครูโรงเรียนเอกชน หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเป็นครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงอายุ คือ

- ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่มีช่วงอายุ 18-55 ปี

- ช่วงอายุใกล้เกษียณ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี ที่อายุ 55 ปีขึ้นไป

3. ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

3.1 ด้านประชากรได้แก่

- เพศแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือชายและหญิง

- สถานภาพสมรสแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือโสดสมรสหย่า/แยก

- ภาวะสุขภาพหมายถึงการประเมินสุขภาพในปัจจุบันของครูโรงเรียนเอกชนโดยแบ่งเป็น 3 ระดับคือสุขภาพแข็งแรงดีเจ็บป่วยบ้างเล็กน้อยและสุขภาพไม่แข็งแรงป่วยบ่อย

3.2 ด้านเศรษฐกิจสังคมได้แก่

- ระดับการศึกษาหมายถึงการศึกษาสูงสุดของครูโรงเรียนเอกชน

- รายได้หมายถึงจำนวนเงินรายได้ทั้งหมดก่อนหักค่าใช้จ่ายของครูโรงเรียนเอกชนที่ได้รับปัจจุบันต่อเดือนทั้งเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษอื่นๆ

- ความเพียงพอของรายได้หมายถึงการประเมินความสมดุลในรายรับและรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนของครูโรงเรียนเอกชนโดยแบ่งเป็น 4 ระดับคือเพียงพอจนเหลือเก็บเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บไม่แน่นอนและไม่เพียงพอจนมีหนี้สิน

3.3 ด้านจิตวิทยาได้แก่

- การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุหมายถึงความบ่อยครั้งต่อเดือนของโอกาสการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากแหล่งต่างๆได้แก่หนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสารหนังสือ/ คู่มือเอกสารเผยแพร่ความรู้ต่างๆวิทยุโทรทัศน์เว็บไซต์หน่วยงานที่ปฏิบัติงานการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในครอบครัวกลุ่มเพื่อนผู้ที่เกษียณอายุไปแล้วและการปรึกษาหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ

- ทักษะต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุหมายถึงความคิดเห็นความรู้สึกละพฤติกรรมในมโนคติที่มีต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุใน 5 ด้านคือด้านเศรษฐกิจด้านที่อยู่อาศัยด้านสุขภาพร่างกายด้านจิตใจและด้านการใช้เวลา

4. การสนับสนุนทางสังคมหมายถึงการได้รับการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุทางด้านอารมณ์ข้อมูลข่าวสารวัตถุดิบของจากครอบครัวกลุ่มเพื่อนและหน่วยงานต้นสังกัด

5. ปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุหมายถึงความคิดเห็นและความรู้สึกว่าเป็นปัญหาหรือเป็นอุปสรรคต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุได้แก่การขาดการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากครอบครัวการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวการมีบุตรหลานแต่ไม่ได้รับการดูแลการมีภาระเลี้ยงดูผู้อื่นการทำงานจนไม่มีเวลาคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุการไม่มีที่พักอาศัยเป็นของตนเองการมีเงินออมไม่เพียงพอการมีหนี้สินการมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงการมีความวิตกกังวลหรือความเครียดการไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ครูโรงเรียนเอกชนและผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเอกชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และเริ่มต้นวางแผนการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณ เพื่อจะได้ใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ผลการศึกษาครั้งนี้ได้รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุให้แก่ประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเอกชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางให้หน่วยงานต้นสังกัด(ภาคเอกชน) และหน่วยงานภาครัฐใช้วางแผนสนับสนุนและจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่จะส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) เพื่อมุ่งศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ภาพทั้งในเชิงกว้างและลึก อันจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุได้อย่างเหมาะสมซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงที่ 1 การศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วยเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางกรวย และเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทองและอำเภอไทรน้อย ปีการศึกษา 2553 มีจำนวนครูทั้งสิ้น 3,529 คน การศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 ได้แก่ อำเภอเมือง และเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ได้แก่ อำเภอปากเกร็ด และอำเภอบางบัวทอง ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อนเท่ากับ .05 โดยใช้สูตรสำหรับคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2534: 51) จากการคำนวณ ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ ปรากฏว่าได้กลุ่มตัวอย่าง 360 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Stratified) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง สุ่มอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 50 ของอำเภอในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา จากทั้งหมด 6 อำเภอมา 3 อำเภอ ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต1 คืออำเภอเมือง

และเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2 คืออำเภอปากเกร็ด และอำเภอบางบัวทอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ขั้นที่สอง สุ่มรายชื่อโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอ อำเภอเมือง จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสามัญศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 อำเภอปากเกร็ดและอำเภอบางบัวทอง อำเภอละ 1 โรงเรียน ได้ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชลประทานวิทยา และโรงเรียนสาธิตสนวิเทศบางบัวทอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ทั้งสิ้น 3 โรงเรียน จำนวนครู 360 คน

ขั้นที่สาม เมื่อสุ่มได้รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยติดต่อกับโรงเรียนเพื่อขอข้อมูลครูในโรงเรียน โดยแบ่งครูออกเป็น 2 ช่วงอายุคือ ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ (อายุไม่เกิน 55 ปี) กับช่วงอายุใกล้เกษียณ (อายุ 55 ปีขึ้นไป)

ช่วงที่ 2 การสร้างรูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีได้อย่างเหมาะสม

- ประชากร ที่ใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีที่ใช้ศึกษาเชิงปริมาณทั้ง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนชลประทานวิทยา และโรงเรียนสาธิตสนวิเทศบางบัวทองที่สมัครใจเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวของครูที่เข้าร่วมประชุมฯ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และตัวแทนจากสำนักงานเขตการศึกษา จำนวน 30 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามช่วงอายุ คือ อายุก่อนใกล้เกษียณ (อายุไม่เกิน 55 ปี) กับอายุใกล้เกษียณ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยครูที่อยู่ในช่วงอายุตามที่กำหนด สมาชิกในครอบครัวของตนเอง และตัวแทนจากสำนักงานเขตการศึกษา

- ประชากร ที่ใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และความสนใจเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และประเด็นคำถามในการประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามและแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบเพื่อให้เครื่องมือมีความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) ในสิ่งที่ต้องการวัดและนำไปปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนอัมพรไพศาล จำนวน 30 ราย และนำแบบสอบถามส่วนที่ 2 - 6 มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาความสอดคล้องภายในด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Coefficient Alpha) และหาอำนาจจำแนก (Power of Discrimination) โดยการทดสอบค่า t-test ส่วนประเด็นคำถามเพื่อการระดมสมองในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนำมาตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคในด้านการสื่อสาร ความเข้าใจ และความตรงประเด็น เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

ผลการทดลองใช้แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

- การสนับสนุนทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .8673
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .8880
- ทักษะติดต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .9427
- การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .9144
- ปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .9437

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินการ คือการเตรียมการก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows Version 16 ในการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างรูปแบบและแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูโรงเรียนเอกชนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 360 คน ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มอายุ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ (อายุไม่เกิน 55 ปี) พบว่ากลุ่มช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณทั้งหมดไม่เคยได้รับการอบรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 90.11 เห็นด้วยกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ โดยเห็นว่าควรเริ่มเตรียมความพร้อมเมื่ออายุประมาณ 40 ปี ร้อยละ 35.34 ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าครอบครัวจำเป็นต้องมีบทบาทสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 89.75 และหน่วยงานต้นสังกัดจำเป็นต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 90.46 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 65.72 คิดและเริ่มวางแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแล้ว ประมาณครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 51.24 ไม่ได้รับการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากครอบครัว ร้อยละ 81.63 ไม่ได้รับการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 88.34 คิดว่าภายหลังเกษียณอายุแล้วจะไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และกลุ่มช่วงอายุใกล้เกษียณ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 94.81 เห็นด้วยกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 88.31 โดยเห็นว่าควรเริ่มเตรียมเมื่ออายุประมาณ 50 ปี ร้อยละ 37.66 เห็นว่าครอบครัวจำเป็นต้องมีบทบาทสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 88. และเห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัดจำเป็นต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ร้อยละ 83.12 เกือบทั้งหมดคือ ร้อยละ 90.91 คิดและเริ่มวางแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแล้ว เกินกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 67.53 ได้รับการสนับสนุนการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากครอบครัว แต่มีเพียงร้อยละ 11.69 เท่านั้นที่ได้รับการสนับสนุน การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากหน่วยงานต้นสังกัด และส่วนใหญ่ร้อยละ 88.31 คิดว่าภายหลังเกษียณอายุแล้วจะไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคม กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงอายุกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบว่าช่วงอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ กับ ช่วงอายุใกล้เกษียณที่แตกต่างกันจะมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สถิติ t-test ได้ผลดังนี้

ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) โดยผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุใกล้เกษียณมีการ

เตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมากกว่าผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในแต่ละด้านจะพบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านการใช้เวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุใกล้เกษียณมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมากกว่าผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณในทุกด้าน แต่พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่าง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตวิทยา ด้านการสนับสนุนทางสังคม และด้านปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ

ในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุทัศนคติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัญหา/อุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวม

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการประชุมเชิงปฏิบัติกับครูโรงเรียนเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ตัวแทนจากสำนักงานเขตการศึกษา และสมาชิกในครอบครัวของครูโรงเรียนเอกชน มาวิเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชน โดยจำแนกตามช่วงอายุ คือ ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณ กับช่วงอายุใกล้เกษียณ และนำรูปแบบดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นและพิจารณาความเหมาะสมหากนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ซึ่งแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านเศรษฐกิจ

บุคคลควรเริ่มเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจไว้ตั้งแต่อายุยังน้อย หรือตั้งแต่เริ่มทำงาน เพราะการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจต้องอาศัยระยะเวลายาวนานถ้าหากมีการเตรียมตัวตั้งแต่นั้นๆ

ก็จะทำให้เมื่อเกษียณอายุไปแล้วมีความสบายใจว่ายังมีหลักประกันในชีวิต มีเงินเพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการ

ตัวผู้ที่เกษียณอายุควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1) ฝึกตนเองให้มีนิสัยประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ
2) ออมเงินในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การออมเงินเป็นรายเดือนกับธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ การซื้อหุ้นสหกรณ์ ซื้อฉลากออมสิน การทำประกันชีวิต การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

3) การวางแผนการใช้จ่ายเงินโดยการทำบัญชีรายรับ-จ่ายครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงรายรับรายจ่ายในแต่ละเดือน เป็นการเตือนตัวเองไม่ให้ใช้เงินเกินรายรับดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- 4) หาความรู้เกี่ยวกับการลงทุนเพื่อให้ทรัพย์สินงอกเงยเช่น การซื้อพันธบัตรรัฐบาล
- 5) ศึกษาหาความรู้และเตรียมหาช่องทางประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้
- 6) ปลดหนี้ให้หมดก่อนเกษียณอายุ

สมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1) ด้านอารมณ์/ความรู้สึก มีความรับผิดชอบช่วยกันใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด ให้ความรักความเข้าใจ เป็นกำลังใจในการประกอบอาชีพ

2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับวิธีการออมเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ การลงทุนที่เหมาะสมกับช่วงวัย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การประกอบอาชีพเสริม

3) ด้านวัตถุ สิ่งของช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้านค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1) การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการออมเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ การลงทุนที่เหมาะสมกับช่วงวัย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การประกอบอาชีพเสริม

2) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อม

- ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงานลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออม
- โครงการปลดปล่อยหนี้สินให้แก่ผู้ที่ใกล้จะเกษียณอายุ
- ตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ประกอบอาชีพภายหลังเกษียณอายุ
- ส่งเสริมการทำธุรกิจชุมชนเพื่อให้สมาชิกผู้สูงอายุได้ใช้เวลาหารายได้เสริม
- จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยถูกสำหรับการกู้ไปลงทุนในอาชีพเสริม

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกันในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่นกระทรวงการคลัง กรมประชาสัมพันธ์ธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต่างๆ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการออมเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ การลงทุนที่เหมาะสมกับช่วงวัย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดทำหลักสูตรการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง และให้ความรู้/การศึกษาผ่านสื่ออย่างหลากหลายช่องทาง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้ความรู้/จัดอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเสริมภายหลังเกษียณอายุ กรมการจัดหางาน มีมาตรการให้สิ่งจูงใจแก่สถานประกอบการที่จ้างผู้สูงอายุเข้าทำงาน ภาคธุรกิจ เอกชน ให้ความร่วมมือในการจ้างผู้สูงอายุทำงานต่อตามวัยเพื่อจะมีรายได้ต่อไป

4.2 การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านที่อยู่อาศัย

บุคคลควรเริ่มเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยให้พร้อมตั้งแต่ยังอยู่ในวัยกลางคน ในการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงได้แก่ สถานที่ตั้งสภาพที่อยู่อาศัย และการเลือกผู้อยู่ร่วมด้วย

ตัวผู้ที่จะเกษียณอายุควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านที่อยู่อาศัย ดังนี้

- 1) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ
- 2) ซื้อ/สร้างที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ซึ่งต้องคำนึงถึงสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมด้วย
- 3) ปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ
- 4) วางแผนว่าหลังเกษียณอายุแล้วจะพักอาศัยร่วมกับผู้ใด
- 5) สร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการอยู่กันด้วยความรักใคร่

ห่วงใย ดูแล

สมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านที่อยู่อาศัย ดังนี้

1) ด้านอารมณ์/ความรู้สึก สร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว ด้วยการอยู่กันด้วยความรักใคร่ ห่วงใย ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ และเห็นคุณค่าของกันและกัน

2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมกันวางแผนการซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัยการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ

3) ด้านวัตถุ สิ่งของร่วมกันรับผิดชอบการผ่อนชำระและค่าใช้จ่ายต่างๆ

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านที่อยู่อาศัย ดังนี้

1) การให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ

2) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเช่นจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยราคาถูกเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยหลังแรกเพื่อสนับสนุนให้บุคคลได้มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง มีมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อช่วยให้บุคคลได้มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง จัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยถูกให้ผู้ใกล้เกษียณอายุนำไปปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จัดสถานที่พักอาศัยรองรับสำหรับผู้ที่ไม่มียู่อาศัยเป็นของตนเองและไม่มีบุตรหลานให้พึ่งพิง ทรนงค์ ส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกันในการให้ความรู้และจัดกิจกรรม

4.3 การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านสุขภาพร่างกาย

สุขภาพร่างกายเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องดูแลเอาใจใส่มาอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่วัยเด็กตัวผู้ที่จะเกษียณอายุควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านสุขภาพร่างกาย ดังนี้

1) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและการดูแลสุขภาพในวัยสูงอายุ

2) มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม โดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ

3) การตรวจสุขภาพประจำปี หากมีโรคประจำตัวต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด

4) ทำประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ

สมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านสุขภาพร่างกาย ดังนี้

1) ด้านอารมณ์/ความรู้สึก ดูแล ช่วยเหลือยามเจ็บป่วย เป็นกำลังใจและชักชวนกันทำกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานมังสวิรัต

2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา แนะนำเรื่องการดูแลรักษาสุขภาพ การมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และการดูแลสุขภาพในวัยสูงอายุ

3) ด้านวัตถุ สิ่งของร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซื้อ/จัดหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพมาให้สมาชิกในครอบครัว

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านสุขภาพร่างกาย ดังนี้

1) การให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย

2) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเช่น จัดให้มีโครงการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างมีคุณภาพ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแก่ประชาชน จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัยและความสนใจของแต่ละบุคคล

3) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นต่าง ในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่น โรงพยาบาล กรมการแพทย์ ชมรมผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4.4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านจิตใจ

ตัวผู้ที่จะเกษียณอายุควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านจิตใจ ดังนี้

- 1) การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพจิต
- 2) การฝึกทำจิตใจให้สงบ โดยการศึกษาธรรมะ ปฏิบัติตามหลักธรรม
- 3) ทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน
- 4) ทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว
- 5) มองโลกเชิงบวก ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส
- 6) พุดคุย ขอคำแนะนำจากญาติผู้ใหญ่ ผู้ที่เกษียณอายุไปแล้ว
- 7) ทำตนให้มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม
- 8) ทำตนให้เป็นคนมีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

สมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านจิตใจ

ดังนี้

1) ด้านอารมณ์/ความรู้สึก ให้ความรัก ให้กำลังใจ เอื้อเฟื้อ เสียสละ ช่วยเหลือกัน มีความเข้าใจยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน มีเวลาให้กันและกัน

2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา แนะนำเรื่องการดูแลรักษาสุขภาพสุขภาพจิต

3) ด้านวัตถุ สิ่งของร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในครอบครัว ซื้อ/จัดหาสิ่งของต่างๆ ให้แก่สมาชิกในครอบครัว

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านจิตใจดังนี้

1) การให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพจิต

2) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเช่น จัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อส่งเสริมการรักษาสุขภาพจิต จัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกันในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่น โรงพยาบาล กรมสุขภาพจิต

4.5 การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านการใช้เวลา

ตัวผู้ที่จะเกษียณอายุควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านการใช้เวลา ดังนี้

- 1) หางานอดิเรกที่ตรงกับความถนัดและความสนใจ
- 2) หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ
- 3) เข้าร่วมกิจกรรม ชมรมที่สนใจ
- 4) เข้ารับการศึกษาศึกษา/อบรมการทำงานอดิเรกที่ตนเองสนใจ

สมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านการใช้เวลา ดังนี้

- 1) ด้านอารมณ์/ความรู้สึก มีเวลาให้กันและกัน ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน
- 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา แนะนำเรื่องการใช้เวลา
- 3) ด้านวัตถุ สิ่งของร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกันในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อม เช่น ต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุด้านการใช้เวลาดังนี้

1) การให้ความรู้ และข้อมูลระเบียบ กฎเกณฑ์ในการเข้าเป็น ชมรม สมาคมต่างๆ เพื่อให้สามารถค้นหาได้ตามความสนใจ

2) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับงานอดิเรก

3) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อม โดยการสนับสนุนให้ภาคต่างๆ ของสังคมทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

บทสรุป

1. ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแตกต่างกันเมื่อพิจารณาการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ โดยผู้ที่อยู่ในช่วงอายุใกล้เกษียณมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมากกว่าผู้ที่อยู่ช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณในทุกด้าน

2. ปัจจัยด้าน **ด้านเพศ**พบว่าเพศที่ต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแตกต่างกัน โดยผู้ให้ข้อมูลเพศหญิงมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวม ในแต่ละด้านมากกว่าผู้ให้ข้อมูลเพศชายในทุกด้าน **ด้านสถานภาพสมรส**พบว่าสถานภาพสมรสที่ต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มที่ใช้ศึกษาครั้งนี้มี

การศึกษาระดับใกล้เคียงกัน มีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เป็นของตนเอง ทำให้มีศักยภาพพอที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุได้ด้วยตัวเอง จึงทำให้ผู้มีสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีคะแนนการความพร้อมเพื่อเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน **ด้านภาวะสุขภาพ** พบว่าภาวะสุขภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแตกต่างกัน โดย กลุ่มที่ภาวะสุขภาพแข็งแรงดี และกลุ่มที่ภาวะสุขภาพเจ็บป่วยบ้างเล็กน้อยมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุมากกว่ากลุ่มภาวะสุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย **ด้านระดับการศึกษา** พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแตกต่างกัน โดยที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีจะมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในทุกด้าน **ด้านระดับรายได้และความเพียงพอของรายได้** พบว่าความเพียงพอของรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านจิตใจแตกต่างกัน แต่ไม่พบรายได้คู่ใดที่มีการเตรียมความพร้อมในภาพรวม และด้านจิตใจแตกต่างกัน ในขณะที่พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เพียงพอจนเหลือเก็บมีการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยน้อยกว่ากลุ่มที่มีความเพียงพอของรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ และกลุ่มที่มีรายได้เพียงพอจนเหลือเก็บมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายน้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้ไม่แน่นอน

3. รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เพื่อจะได้ใช้ชีวิตภายหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ เบื้องต้นหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุแก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกช่วงอายุเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเริ่มเข้าทำงาน จัดทำเป็นคู่มือหรือซีดีแจกจ่าย และควรเปิดโอกาสให้คู่สมรสหรือครอบครัวเข้าร่วมรับการอบรมด้วย เนื่องจากการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจะประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นถ้าครอบครัวร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีนโยบายส่งเสริม/สนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุอย่างต่อเนื่องผู้ให้ข้อมูลในทุกช่วงอายุมีรูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ ทั้งที่ดำเนินการโดยตัวเอง และต้องการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคล้ายคลึงกันในทุกด้าน ซึ่งอาจเป็นเพราะการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุเป็นการวางแผนชีวิตอย่างหนึ่ง การ

ดำเนินการต่างๆ เป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่อง โดยต้องเริ่มตั้งแต่อยู่ในวัยหนุ่มสาวหรือวัย (บรรลุ ศิริพานิช, 2551: 3) ดังนั้น กระบวนการดังกล่าวจึงมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยอาจต้องมีการเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมหรือพัฒนาการเตรียมความพร้อมไปสู่อีกขั้นหนึ่งเมื่ออายุมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ เมื่ออายุมากขึ้นจะต้องระวางการก่อกองและควรใช้หนี้ให้หมดก่อนเกษียณอายุ เป็นต้น

ส่วนของสมาชิกในครอบครัวสามารถให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุได้ทั้งในด้านการให้ข้อมูล ข่าวสาร แนะนำที่เป็นประโยชน์ การให้ความรัก ความเข้าใจ มีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อต่อกัน รวมถึงสนับสนุนด้านเงินทอง วัสดุสิ่งของ สำหรับการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ดันสังกัด หน่วยงานราชการ หรืออื่นๆ พบว่า ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุให้มากขึ้น และประสานความร่วมมือกัน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้ที่เกษียณอายุ โดยให้การสนับสนุนทั้งในรูปการให้คำปรึกษา คำแนะนำและจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมคุณภาพชีวิต และปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการเตรียมความพร้อมที่ทั้งตัวผู้ที่จะเกษียณ ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการคือ “ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ” ซึ่งตัวผู้ที่จะเกษียณอายุต้องศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งจากครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ตัวผู้ที่จะเกษียณอายุ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณมีคะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมและแต่ละด้านระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตัวผู้ที่จะเกษียณอายุควรเริ่มวางแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในทุกด้านแต่เนิ่นๆ โดยให้ความสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงอายุน้อย ซึ่งอาจทำโดยการศึกษาหาข้อมูลด้วยตัวเองจากเอกสารและสื่อต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และจากผู้เกษียณอายุไปแล้ว รวมถึงการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ เพราะการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านสุขภาพร่างกายต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่อายุยังไม่มาก เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ต้องใช้ระยะเวลานาน และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนการ

เตรียมความพร้อมด้านจิตใจและด้านการใช้เวลาหากได้มีการเตรียมความพร้อมเร็วเท่าไรก็จะทำให้คุ้นชิน
กับความคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุมากยิ่งขึ้น

2. ครอบครัว ครอบครัวถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อภาวะจิตใจที่สุด เพราะ
เป็นสถาบันที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ ดังนั้น บุคคลในครอบครัว ได้แก่ คู่สมรส บุตร บิดา/
มารดา ตลอดจนญาติพี่น้องจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุใน
ทุกช่วงอายุ ทั้งในด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร เป็นกำลังใจ
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในทุกด้าน ร่วม
ปรึกษาหารือ วางแผนการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ และดำเนินกิจกรรมการเตรียมความพร้อม
เพื่อเกษียณอายุร่วมกัน รวมถึงการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของเพื่อช่วยให้การเตรียมความพร้อมเป็นไปได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานต้นสังกัด/ภาครัฐ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในช่วงอายุก่อนใกล้เกษียณมี
คะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุในภาพรวมและแต่ละด้านระดับปานกลางเท่านั้น แสดง
ให้เห็นว่าในช่วงวัยดังกล่าวความตระหนักและการลงมือปฏิบัติเพื่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ
งานยังไม่มากนัก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการให้ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการ
เตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ เพื่อให้ผู้ที่อายุยังไม่มากได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความ
พร้อมเพื่อเกษียณอายุ และกระตุ้นให้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเตรียมความพร้อมอย่าง
ต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- ทฤษฎี ชวนไชยสิทธิ์ (2552) รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุราชการ: กรณีศึกษา
ข้าราชการครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- ธาดา วิมลฉัตรเวที (2543) การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บรรลุ ศิริพานิช (2551) คู่มือผู้สูงอายุ: ฉบับเตรียมตัวก่อนสูงอายุ(เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงาน)
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน

พัชรภา มนูญภัทรราชย์ (2544) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในชุมชนขนาดใหญ่พื้นที่
เขตบางซื่อวิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิมพ์พิมพ์ โพธิ์ปักขีย์ (2550) ปัจจัยทางชีวสังคม ทัศนคติต่อการเกษียณอายุ ความเครียดจากภาวะ
หนี้สินกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดพิจิตร
สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมฤดี ธีรมิตติคุณ (2550) การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Atchley, R.C. (1994). Social Forces and Aging: An Introduction to Social Gerontology. 7th
ed. California: Wadsworth Publishing Co.

Hogstel, M.O. (1999). Mental Health Wellness Strategies for Successful Aging. Stanley
Gerontological : A Health Promotion/Protection Approach. Philadelphia: F.A. Davis
Company

Kendler, H.H. (1974). Basic Psychology. California: W.A. Benjamin Inc.

McPherson, B. and Guppy, N. (1979). Preretirement Life-style and the Degree of Planning
for Retirement. Journal of Gerontology.34(2)

เว็บไซต์

http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr-th/ThaiHealth_book/thaihealth_2550.html

<http://www.thetruebate.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539099610>

เรื่องที่ 8

การศึกษาปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

**The Study of Problems with the Students in Agribusiness Administration major of
Humanities and Social Science, Rajamangala University of Technology Tawan-ok**

นางสาวนิตยา เรืองยุวนนท์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี Email : NIT-RU@hotmail.com

นางสาวปิยธิดา รัตนคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี Email : kookkai-r@hotmail.com

นางสุนิจ ผลภักดี อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี saranchon10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 88 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.50 -1.00 มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการเรียนของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุด คือเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป 2) ด้านผู้เรียนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือนักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน 3) ด้านอาจารย์ผู้สอนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคืออาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน 4) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย 5) ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่มีปัญหามากที่สุดคือ ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป ผลการทดสอบสมมติฐาน นักศึกษาที่มีเพศและอยู่ชั้นปีต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : ปัญหาการเรียน การจัดการเรียนการสอน

*บทความในวารสารฉบับนี้มีการเปลี่ยนแปลงปีและฉบับที่ของวารสารจาก ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557 เป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย.2557
เนื่องจากมีความคลาดเคลื่อนในการเรียงลำดับวารสาร กรณีการอ้างอิงบทความนี้ ขอให้อ้างตามปีและฉบับตามที่แก้ไขใหม่นี้
หากมีข้อสงสัย กรุณาสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โทร.02 504 7588-9

Abstract

This study was aimed at 1.) determining the level of studying problem of Agribusiness Administration students and 2.) Comparing studying problems of Agribusiness Administration students, Faculty of Humanity and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan-ok. The research sample subjects of this study were composed of the first year to the fourth year students totally 88 people, derived from simple random sampling. The study instrument questionnaires was created in 5 rating scale evaluation pattern. The Item-Object Congruence Index was 0.50-1.00 and Conbach alpha was 0.90. The parameters used for the data analysis was based on frequency, percentage, mean, and standard deviation. The data were analyzed by t-test and one way ANOVA. The findings of this research are as follows: 1.) In overall, the curriculum was in moderate level. The most important problem was the instructors spending too much time on theoretical knowledge. 2.) In overall, the students were in moderate level. The study was shown that the students lacked of concentration; it was likely that they preferred chatting in class. 3.) In overall, the lecturers were low level. It was mentioned that they were not punctual. In addition, the traditional method made the students sleepy. 4.) In overall, the teaching media was at moderate level. It was stated that it was out of date. 5.) According to the result of this study, it could be concluded sex and studying year do not affect student opinion toward Agribusiness Administration.

Keywords : Problems with the Students, Learning attitude, Course management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 2) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง

ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (จรรยา ชูลาภ. 2545) การจัดการศึกษาในสถานการศึกษาให้นักศึกษาที่สนใจเข้าศึกษา นั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาว่าหลักสูตรการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนนั้นประสบผลสำเร็จ หรือมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพียงใด รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตาม ปัญหาในการเรียนการสอนของนักศึกษามักเกิดขึ้นเสมอ ในทุกระดับการศึกษาจะแตกต่างกันบ้าง ก็เพียงแต่ว่า ปัญหาเหล่านั้นจะมีมาก หรือน้อย (พิสมัย บัวอุไร. 2541: 5)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา สถานศึกษามีความพยายามที่จะขจัดปัญหาต่างๆ แต่ปรากฏว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่อีกมาก เช่น กระบวนการในการจัดการเรียนการสอน การออกกลางคันของนักเรียนและอื่นๆ ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ได้มีการศึกษาหาข้อมูล นำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยหน่วยงานราชการ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ตลอดมาแต่ปัญหาก็ยังเกิดขึ้น

การจะให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้นั้น จำเป็นต้องรู้ถึงสภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา การจัดการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีการศึกษาปัญหานี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์และมหาวิทยาลัย ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรตามทัศนะของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการเรียน หมายถึง ทัศนะของนักศึกษาต่อสภาพการณ์และอุปสรรค หรือข้อขัดข้องต่างๆ ซึ่งส่งผลให้การเรียนดำเนินไปอย่างไม่สะดวก หรือไม่ราบรื่นและมีปัญหาต่อการเรียนของนักศึกษาสาขา

บริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ใน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับ ความ
สอดคล้องของหลักสูตรสาขาบริหารธุรกิจเกษตร ความต่อเนื่องของเนื้อหารายวิชา ความเหมาะสมและ
ทันสมัย การจัดลำดับเนื้อหาวิชาเรียน ความยากง่ายของเนื้อหา รวมทั้งความเพียงพอของเนื้อหาวิชา

1.2 ด้านผู้เรียน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ต่อการเรียน ความตรงต่อเวลาของการเข้าชั้นเรียน การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
การเรียนการสอน การใช้เวลาว่างในการเรียนการศึกษาค้นคว้า สถานภาพ และความเป็นอยู่ของนักศึกษา
ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนคือ พื้นความรู้ของผู้เรียน สุขภาพทางกายและใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
ร่วมห้อง และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

1.3 ด้านอาจารย์ผู้สอน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ การปฏิบัติงาน คุณภาพ การตรงต่อเวลาในการเข้าสอน ความกระตือรือร้น
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในสาขาบริหารธุรกิจเกษตร การใช้ถ้อยคำ การควบคุมตนเองด้าน
อารมณ์ และความยุติธรรมของอาจารย์ผู้สอน

1.4 ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับ
การใช้อุปกรณ์ สื่อ วัสดุ และเครื่องมือสำหรับใช้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งจะส่งผลทำให้การเรียน
การสอนขาดคุณภาพ

1.5 ด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัญหาเกี่ยวกับวิธีการ
วัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการบริหารธุรกิจเกษตร ตลอดจนการดำเนินการต่างๆ ของอาจารย์
ผู้สอน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล ความไม่สอดคล้อง
ระหว่างวิธีการประเมินผลรายวิชาที่สอน

2. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ปีการศึกษา 2554

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ครู อาจารย์ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

วิธีการวิจัย

1. **กลุ่มตัวอย่าง** นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่ายจำนวน 88 คน

2. **เครื่องมือวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรของนักศึกษา เป็นลักษณะการประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อมูล ด้านหลักสูตร 10 ข้อ ด้านผู้เรียน 13 ข้อ ด้านอาจารย์ผู้สอน 14 ข้อ ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน 6 ข้อ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 ศึกษาตัวแปรแต่ละตัวให้ครอบคลุมตามแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตัวแปรแต่ละตัวให้ครอบคลุมตามแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3. เขียนข้อคำถามให้สอดคล้องกันนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร แล้วนำข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

3.4. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .50 ถึง 1.00 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามของแต่ละตัวแปร

3.5. พิมพ์แบบสอบถามที่ได้คัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .90

3.6. ออกแบบและจัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง ปีการศึกษา 2554 ด้วยตนเอง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีการสร้าง

สัมพันธ์ภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสร้างบรรยากาศให้ความเป็นกันเอง เพื่อให้นักศึกษาตั้งใจตอบแบบสอบถาม และมีการกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามให้เหมาะสม รวมถึงมีการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบให้กับนักศึกษาได้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกันก่อนลงมือตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 88 ชุด (ร้อยละ 100.00)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยการสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า ปัญหาระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า ปัญหาระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า ปัญหาระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า ปัญหาระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า ปัญหาระดับน้อยที่สุด

5.2. สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

5.3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบแบบที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F-test

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาและภาพรวมของปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.10) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 40.90) และส่วนใหญ่อำศัยอยู่ระดับชั้นปี 1 (ร้อยละ 30.70) รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปี 4 (ร้อยละ 27.30) นักศึกษาชั้นปี 3 (ร้อยละ 25.00) และนักศึกษาชั้นปี 2 (ร้อยละ 17.00) ตามลำดับ
2. ภาพรวมของปัญหานักศึกษา มีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.90) รองลงมาเป็นด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 2.89) ด้าน

ผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 2.81) ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.74) และด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 2.45) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน	2.90	1.026	ปานกลาง
ด้านหลักสูตร	2.89	0.849	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน	2.81	1.031	ปานกลาง
ด้านการประเมินผล	2.74	0.953	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ผู้สอน	2.45	0.933	ปานกลาง

สำหรับปัญหาแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้านของการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรของนักศึกษา (ตารางที่ 2) ดังต่อไปนี้

1. ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน มีปัญหามากที่สุดคือสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.05) รองลงมา คือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร (ค่าเฉลี่ย 3.01) คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.99) และตำราสำหรับค้นคว้าในห้องสมุดไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.82)
2. ด้านหลักสูตร มีปัญหามากที่สุดคือ เวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.36) รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติน้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.16) เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริง (ค่าเฉลี่ย 3.06) และขาดการจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายาก (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ
3. ด้านผู้เรียน มีปัญหามากที่สุดคือ นักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.31) รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.15) นักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 3.07) และนักศึกษาไม่ให้เวลาทบทวนบทเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.88) ตามลำดับ

4. ด้านการประเมินผล มีปัญหามากที่สุดคือ ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.09) รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน (ค่าเฉลี่ย 2.78) การประเมินผลการเรียนแต่ละภาคเรียนล่าช้า (ค่าเฉลี่ย 2.77) และอาจารย์ไม่มีการอธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้ทราบก่อนเริ่มทำการสอน (ค่าเฉลี่ย 2.47) ตามลำดับ
5. ด้านอาจารย์ผู้สอน มีปัญหามากที่สุดคือ อาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา (ค่าเฉลี่ย 2.89) รองลงมาคืออาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้นักเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.89) อาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน (ค่าเฉลี่ย 2.73) และอาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัญหาการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน			
1. สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย	3.05	0.970	ปานกลาง
2. สภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร	3.01	1.150	ปานกลาง
3. คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ	2.99	1.080	ปานกลาง
4. ตำราสำหรับค้นคว้าในห้องสมุดไม่เพียงพอ	2.82	0.878	ปานกลาง
ด้านหลักสูตร			
1. เวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป	3.36	0.790	ปานกลาง
2. เนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติน้อยเกินไป	3.16	0.829	ปานกลาง
3. เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริง	3.06	0.822	ปานกลาง
4. ขาดการจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปหายาก	3.02	0.773	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน			
1. นักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน	3.31	1.110	ปานกลาง
2. นักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด	3.15	0.941	ปานกลาง
3. นักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด	3.07	0.968	ปานกลาง
4. นักศึกษาไม่ใช้เวลาในการทบทวนบทเรียน	2.88	0.969	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการปัญหา	ระดับของปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการประเมินผล			
1. ข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป	3.09	1.010	ปานกลาง
2. ข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน	2.78	0.952	ปานกลาง
3. การประเมินผลการเรียนรู้แต่ละภาคเรียนล่าช้า	2.77	1.080	ปานกลาง
4. อาจารย์ไม่ได้ทำการวัดผล ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ	2.69	0.876	ปานกลาง
ด้านอาจารย์ผู้สอน			
1. อาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา	2.89	0.877	ปานกลาง
2. อาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน	2.89	0.973	ปานกลาง
3. อาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน	2.73	0.906	ปานกลาง
4. อาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	2.59	1.000	ปานกลาง

ส่วนการทดสอบสมมุติฐานมีดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษา ที่มีเพศต่างกันโดยใช้ t-test สรุปได้ว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ...???
2. ผลการทดสอบความแปรปรวนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต่างกัน โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว สรุปได้ว่า นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีความเห็นต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่นำเสนอ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหาเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติมากเกินไป และเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถใช้ปฏิบัติงานจริงตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถนำไปศึกษาต่อได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนคติของนักเรียนปรากฏว่าปัญหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อที่มีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือเนื้อหาวิชาแต่ละภาคเรียนไม่มีความต่อเนื่องกัน รายวิชาที่เปิดสอนสนองความต้องการของนักเรียนได้ไม่ครบถ้วน และเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับ จิตตชา นิลดำ (2542 : 41) พบว่าปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาคสหบทหลักสูตรการบริหารธุรกิจบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ปัญหาเกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการเลือกเรียนรายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรีตามความสนใจและตามความถนัด

2. ด้านผู้เรียน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหานักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อน ขณะเรียน รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด และนักศึกษาไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือนักศึกษา ไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ สุขขจรกุล (2546 : 78) ได้ศึกษาปัญหาในการเรียนของนักเรียนระดับ(ปวช.) วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี พบว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่รายชื่อที่มีความเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือผู้เรียนขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทางด้านคอมพิวเตอร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนคติของนักเรียนปรากฏว่า ด้านผู้เรียนพบว่า นักเรียนไม่ใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด บ้างครั้งนักเรียนลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันกำหนด และนักเรียนไม่ใช้เวลาในการทบทวนบทเรียน

3. ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือปัญหาอาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน รองลงมาคืออาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป

ผู้เรียนตามไม่ทัน และอาจารย์ไม่จัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาที่น้อยสุดคืออาจารย์แต่งกายไม่สุภาพ เหมาะสมสอดคล้องกับปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหา การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนะของนักเรียน เมื่อพิจารณา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ ครูบรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ทำให้นักศึกษาตามไม่ทันและครูสอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียว ทำให้นักเรียน และสอดคล้องกับพัชรภรณ์ ยอดสุวรรณ (2547 : 56) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียน ของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเชิงเทรา พบว่ามีปัญหาการเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ระดับน้อย และยังสอดคล้องกับ มณีรัตน์ มีโกศ (2545 : 74) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี พบว่ามีปัญหาการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีปัญหายุ่งระดับน้อย ยกเว้นปัญหาระดับมากเกี่ยวกับผู้สอนบรรยายเนื้อหาในรายวิชาบัญชีเร็วเกินไป ทำให้ผู้เรียนตามไม่ทัน

4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนะต่อปัญหาการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากสามอันดับแรกคือปัญหาสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย รองลงมาคือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร และคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ ตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือจำนวนอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา สอดคล้องกับปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชตามทัศนะของนักเรียน ปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนเมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิตตชา นิลดำ (2542 : 60-61) พบว่าปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาบริหารธุรกิจบัณฑิต(ต่อเนื่อง2 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมาก โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เช่น คอมพิวเตอร์

5. ด้านการประเมินผล นักศึกษาสาขาธุรกิจเกษตรมีทัศนคติต่อปัญหาการเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากสามอันดับแรกคือปัญหาข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน และการประเมินผลการเรียนแต่ละภาคเรียนล่าช้าตามลำดับ ส่วนที่มีปัญหาน้อยที่สุดคืออาจารย์มีการอธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้ทราบก่อนเริ่มทำการสอน สอดคล้องกับ ชนิกันต์ สุขขจรกุล (2547 : 77) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี พบว่ามีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากคือ ผู้สอนควบคุม ห้องสอบไม่รัดกุมทำให้มีการลอกข้อสอบ ซึ่งส่งผลให้การตัดเกรดขาดความยุติธรรมและไปสอดคล้องกับปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชสีห์ธารามตามทัศนะของครู ปัญหาด้านการประเมินผลเมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรกคือ ครูไม่อธิบายจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การวัดผลให้นักเรียนทราบก่อนเริ่มทำการสอน

6. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรในด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการประเมินผลของนักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปราณี ทรัพย์มี (2551 : 69)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักสูตรที่มีปัญหามากที่สุดคือเวลาที่ใช้ในการเรียนภาคทฤษฎีมีมากเกินไป รองลงมาคือเนื้อหาวิชาที่เรียนเน้นการปฏิบัติมากเกินไป จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น

1.2 ด้านผู้เรียนที่มีปัญหามากที่สุดคือปัญหานักศึกษาไม่มีสมาธิและชอบคุยกับเพื่อนขณะเรียน รองลงมาคือนักศึกษาชอบลอกการบ้านเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งทันตามกำหนด จึงควรสร้างความตระหนักต่อความรับผิดชอบในการเรียน เสริมสร้างวินัยการรักการเรียนรู้อบศึกษา ค้นคว้าตลอดชีวิต

1.3 ด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีปัญหามากที่สุดคืออาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนไม่ตรงเวลา และอาจารย์สอนโดยวิธีบรรยายอย่างเดียวทำให้ง่วงนอน รองลงมาคืออาจารย์บรรยายเนื้อหาวิชาเร็วเกินไป ผู้เรียนตามไม่ทัน สร้างความตระหนักและสร้างศรัทธาวิชาชีฟให้กับอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งปรับปรุงหรือพัฒนาเทคนิคการสอนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกไปกับการเรียนหนังสือ

1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนที่มีปัญหามากที่สุดคืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย รองลงมาคือสภาพของสื่อและอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร จึงควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดหาและงบสำหรับการบำรุงรักษา

1.5 ด้านการประเมินผลที่มีปัญหามากที่สุดคือปัญหาข้อสอบที่ใช้แต่ละครั้งยากเกินไป รองลงมาคือข้อสอบที่ใช้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน ควรมีการอบรมพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษابัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนสาขาบริหารธุรกิจเกษตรประสบผลสำเร็จ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจเกษตร

2.3 ควรมีการประเมินหลักสูตรสาขาบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก อย่างน้อย 5 ปีต่อครั้ง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กิดานันท์ มลิทอง. (2536). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดมันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

จรรยา ชูลาภ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จิตตชา นิลดำ. (2542). ปัญหาในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี). สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยพฤกษ์ ดุจภาคไพศาล. (2546). ความต้องการการพัฒนาการสอนและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนวิชาช่างไฟฟ้ากำลังและช่างอิเล็กทรอนิกส์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.

ชูชีพ เงินแสง. (2544). ปัญหาการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สาขาวิชา ช่างยนต์ ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.

อึ้ง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

นิรมล ศตวุฒิ. (2543). การพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

นุสรา ตติไตรสกุล. (2545). ปัญหาการเรียนของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชา บริหารธุรกิจ วิทยาลัยพัฒนวิชาการเซตุน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราณี ทรัพย์มี. (2551). ปัญหาการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรมตามทัศนะของนักเรียนและครู วิทยาลัยเทคนิคราชสีห์ธาราม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรียาพร วงศ์นุตรโรจน์. (2545). การจัดการและการบริหารอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม กรุงเทพฯ

พรศรี โรจน์เมธี. (2542). ปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พิศมัย บัวอุไร. (2541). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป
โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณีนรัตน์ มีโกศล. (2545). ปัญหาการเรียนของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการ
บัญชีวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- วัลลภา เปรมจันทร์. (2546). ปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชา
พลศึกษาเขตพูน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกศักดิ์ บุตรลับ. (2537). ครูและการสอน. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.